

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2020-2023

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Marcela Škodová

Vybrané otázky fungování Organizace spojených národů

Praha 2023

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jiří Višek, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED STUDIES

2020-2023

BACHELOR THESIS

Marcela Škodová

Chosen questions from working of United Nations

Prague 2023

The Bachelor Thesis Work Supervisor: Mgr. Jiří Víšek Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 20.3.2023

Jméno autorky: Marcela Škodová

Poděkování

Děkuji svému vedoucímu práce panu Mgr. Jiřímu Víškovi Ph.D. za vedení práce, poskytnutí rychlých zpětných vazeb a trpělivosti. Dále bych chtěla poděkovat rodině za podporu při tvorbě práce.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá Organizací spojených národů, jejím fungováním s důrazem na vysílání mírových misí. V práci jsou rozebrané mírové mise, které byly vyslány do Rwandy během probíhající občanské války, která přerostla v genocidu a mise, které byly v zemích bývalé Jugoslávie. Pro pochopení, proč ke konfliktům došlo jsou v práci nastíněny historické souvislosti a socioekonomické prostředí. Stěžejní částí práce je srovnání mezinárodních trestních tribunálů pro Rwandu a bývalou Jugoslávii a také srovnání zmíněných mírových misí pro obě lokace.

Klíčová slova

Genocida, Jugoslávie, Mezinárodní tribunál, UN, United Nations, Organizace spojených národů, OSN, Rwanda

Annotation

Bachelor thesis focuses on United Nations organization, how it works and emphasises peace-keeping, missions. Thesis describes peace missions that United Nations sent to Rwanda. There was a civil war that became genocide. And also peace missions that UN sent to the former Yugoslavia. For better understanding why conflicts took place the thesis outlines historical context, social and economic surroundings. The crucial part of the thesis is comparison of International criminal tribunal for Rwanda and International criminal tribunal for the former Yugoslavia and comparison of peace mission for both locations.

Keywords

Genocide, International tribunal, UN, United Nations, OSN, Rwanda, Yugoslavia

OBSAH

ÚVOD	9
1 O ORGANIZACI SPOJENÝCH NÁRODŮ	10
1.1 Orgány Organizace spojených národů	11
1.2 Charta Organizace spojených národů	13
2 MÍROVÉ OPERACE ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ.....	14
2.1 Prevence genocidy a konfliktů na vnitrostátní úrovni	15
3 GENOCIDA VE RWANDĚ.....	17
3.1 Etnické složení rwandské společnosti.....	17
3.2 Éra kolonizace.....	17
3.3 Občanská válka	18
3.4 Konflikt a genocida ve Rwandě.....	19
3.5 Mírové operace Organizace spojených národů.....	20
3.5.1 UNAMIR I.	20
3.5.1 UNAMIR II.	21
3.6 Role a postavení OSN při konfliktu ve Rwandě.....	22
3.6.1 Indicie pro Organizaci Spojených národů	22
3.6.2 Reakce Organizace Spojených národů	23
4 VÁLKA V JUGOSLÁVII	27
4.1 Příčiny	27
4.1.1 Hospodářská situace	27
4.1.2 Vzestup nacionalismu a rozpad Jugoslávie.....	27
4.2 Průběh dílčích válek.....	29
4.2.1 Válka ve Slovinsku za nezávislost	29
4.2.2 Válka v Chorvatsku za nezávislost	29
4.2.3 UNPROFOR v Chorvatsku	32
4.2.4 Reakce OSN na události v Chorvatsku	33
4.2.5 Válka v Bosně a Hercegovině.....	34
4.2.6 UNPROFOR v Bosně a Hercegovině	36
4.2.7 Válka v Kosovu.....	38
4.2.8 Reakce OSN na události v Kosovu	40

4.2.9	Vzpouora v Makedonii	41
4.3	Mezinárodní trestní tribunál pro Jugoslávii	41
5	SROVNÁNÍ MEZINÁRODNÍCH TRIBUNÁLŮ VE RWANDĚ A BÝVALÉ JUGOSLÁVII	44
6	SROVNÁNÍ MISÍ OSN VE RWANDĚ A BÝVALÉ JUGOSLÁVII.....	47
	ZÁVĚR	49
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	51
	SEZNAM ZKRATEK	62

ÚVOD

Po rozpadu bipolárního mezinárodního systému (90.léta 20.století) se začaly objevovat vnitrostátní a regionální konflikty, které měly charakter od úrovně vzpoury až po občanskou válku, během kterých docházelo k potlačování určitého etnika, menšiny či národnosti. Organizace spojených národů, jakožto jediná globální organizace, mohla zamezit nebo zasáhnout do těchto konfliktů.

Autorka si vybrala Organizaci spojených národů, protože je důležitým hráčem v mezinárodním dění a provázela ji po celou dobu jejího studia. V práci bude nastíněno základní fungování Organizace spojených národů a dále dva vybrané konflikty. Nejdříve bude zmíněna občanská válka ve Rwandě, která přerostla v genocidu. Budou zde nastíněny historické souvislosti, etnické zastoupení společnosti a socio-ekonomické důvody, které vyústily až v genocidu Tutsiů a Hutuů. Druhý konflikt se bude týkat bývalé Jugoslávie a jednotlivých nástupnických států. V práci budou rozebrány události ve Slovinsku, Chorvatsku, Bosně a Hercegovině, Kosovu a letmá zmínka bude věnována i vzpouře v Makedonii.

Cílem práce je popsat základní mechanismy Organizace spojených národů, které mohou ovlivnit vyslání mírové mise. Dále jednotlivé konflikty a mírové mise, pokud byly vyslány, a v neposlední řadě srovnání mezinárodních tribunálů a mírových misí. Autorka se pokusí hledat společné rysy a odlišnosti v Mezinárodním trestním tribunálu pro Rwandu (ICTR) a Mezinárodním trestním tribunálu pro bývalou Jugoslávii (ICTY). V kapitole, jež bude věnována srovnání mírových misí se autorka bude snažit i o zhodnocení jednotlivých misí. Jak bude podrobněji zmíněno v samotné práci, Organizace spojených národů může vyslat mírové mise s různých druhem pověření a od toho se odvíjí míra zapojení jednotek do konfliktu.

Samotné mírové mise často čelí kritice za svůj průběh a nejisté výsledky. Je nutné si zde uvědomit citlivost rozhodování, zda OSN má vyslat jednotku či nikoliv. Od svého založení OSN vyslala několik desítek misí. Organizace spojených národů vznikla po druhé světové válce a její uspořádání a fungování je nyní diskutováno až kritizováno mnohem častěji než dříve, kvůli probíhajícímu konfliktu na Ukrajině.

1 O ORGANIZACI SPOJENÝCH NÁRODŮ

V první kapitole budou zmíněny základní informace o Organizaci spojených národů pro názornější pohled na její fungování, zejména v průběhu konfliktů.

Na oficiálních webových stránkách pro Českou republiku lze nalézt definici OSN ve znění: „OSN je mezinárodní organizace sdružující nezávislé státy, jejichž společným cílem je ochrana míru a bezpečnosti a zlepšování podmínek pro život lidí na celém světě. Vznikla 24. října 1945, u jejího zrodu stálo 51 států. Dnes má 193 členů (států). Žádný z nich nikdy nebyl vyloučen. Myšlenka Spojených národů vznikla za 2. světové války (1939–1945). Představitelé států, jež společně usilovali o ukončení války, cítili, že je naléhavě nutné vytvořit mechanismus, který pomůže nastolit mír a zabránit dalším válkám. Shodli se, že něco takového bude možné, jen pokud budou všechny národy spolupracovat v mezinárodní organizaci. A tou se měla stát Organizace spojených národů.”¹

Cílem Organizace spojených národů je především snaha o udržení mezinárodního míru a bezpečnosti, následně provádění kolektivních opatření, aby mír nebyl ohrožen a také, aby se předešlo jeho ohrožení. Mezi její cíle též patří zamezení útoků či jiných dalších porušení míru. Dále aby pokojnými prostředky, v souladu se zásadami mezinárodního práva a spravedlnosti bylo dosaženo řešení či úpravy mezinárodních konfliktů, které by mohly být předzvěstí porušení míru. Organizace má rozvíjet rovnoprávné přátelské vztahy, též provádět mezinárodní součinnost při řešení problémů hospodářských, sociálních, kulturních a humanitních. Dále podporovat úctu k lidským právům a svobodě pro všechny lid bez rozdílu. OSN má za cíl být centrem, které spojuje úsilí národů k dosažení všech zmíněných cílů.²

¹ United Nations – Informační centrum v Praze [online]. [cit. 30.12.2022]. Dostupné z: <https://osn.cz/>

² United Nations Peacekeeping, Our History [online], [cit. 20.1.2023], Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/en/our-history>

1.1 ORGÁNY OSN

Hlavními orgány Organizace spojených národů jsou: Valné shromáždění, Rada bezpečnosti, Mezinárodní soudní dvůr, Poručenská rada a Sekretariát. Vyjma Mezinárodního soudního dvora v Haagu sídlí všechny v New Yorku, ve Spojených státech Amerických.³

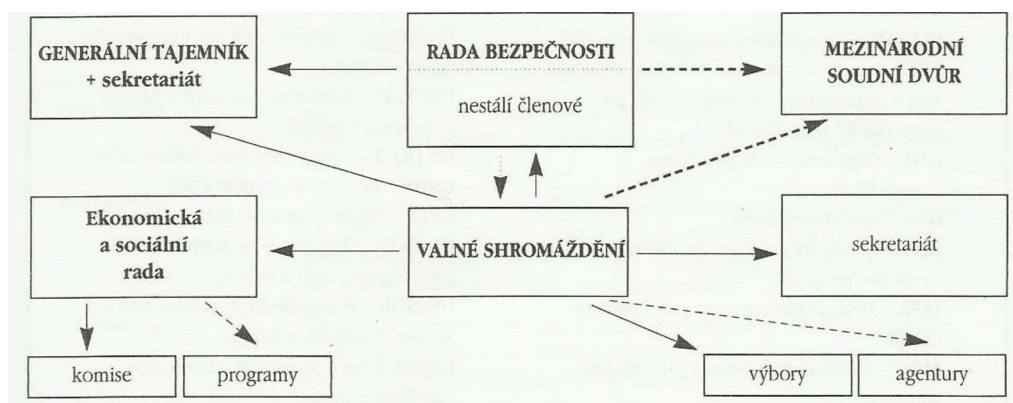
V dalších částech této práce bude detailněji rozpracováno téma genocidy ve Rwandě a role Organizace spojených národů, je také důležité zmínit podrobněji úlohu Rady bezpečnosti a Sekretariátu. Rada bezpečnosti má primární odpovědnost za udržení mezinárodního míru a bezpečnosti. Má 15 členů, z nichž je pět velmocí (Čína, Francie, Rusko, Spojené státy Americké a Velká Británie) a každý člen má jeden hlas. Podle Charty Organizace spojených národů jsou všechny členské státy povinny dodržovat rozhodnutí Rady. Rada bezpečnosti se ujímá vedení při určování existence ohrožení míru nebo agrese. Vyzývá strany sporu, aby jej urovnaly pokojnými prostředky, a doporučuje způsoby úpravy nebo podmínky urovnání. V některých případech se Rada bezpečnosti může uchýlit k uvalení sankcí nebo dokonce povolit použití síly k udržení nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti. Celkový běh Rady má na starosti její předseda.⁴ Rada bezpečnosti vydává jednak usnesení, o kterých se hlasuje a jsou závazné, a předsednická prohlášení, která nejsou závazná a přijímají se formou vzájemné shody, konsensu. Aby bylo usnesení přijato, musí pro něj hlasovat alespoň 9 členů. Pokud však během hlasování některý z pěti stálých členů hlasuje proti tomuto usnesení, není přijato. Tento akt lze chápat jako jakési právo veta.⁵

³ *Vše o OSN* [online]. V Praze: Informační centrum OSN, 2014 [cit. 1.1.2023]. ISBN 978-80-86348-33-9. Dostupné z: <https://osn.cz/wp-content/uploads/2022/08/vse-o-osn-mir.pdf>

⁴ *United Nations Security Council* [online]. [cit. 30.12.2022]. Dostupné z: <https://www.un.org/securitycouncil/#:~:text=The%20Security%20Council%20has%20primary,restore%20international%20peace%20and%20security>

⁵ FASULO, L., *An Insider's Guide to the UN*, New Haven, Connecticut: Yale University Press. (2004) ISBN 978-0300101553 s. 57-58.

Další neméně důležitou součástí systému Organizace spojených národů je generální tajemník, který má funkci hlavního úředníka, který stojí v čele Sekretariátu OSN. Je volen Valným shromážděním na základě doporučení Rady bezpečnosti OSN. Jeho funkční období je 5 let. Generální tajemník působí ve všech hlavních orgánech OSN, plní zadané úkoly, svolává mimořádná zasedání Valného shromáždění na základě žádosti Rady bezpečnosti a podává výroční zprávu Valnému shromáždění o působení Organizace spojených národů.⁶

Obrázek 1 - Orgány Organizace spojených národů⁷

⁶ KREJČÍ, Oskar. *Mezinárodní politika*. Praha: Victoria Publishing, 1997. ISBN 80-718-7034-X. s. 149.

⁷ Obrázek č. 1. - KREJČÍ, O. *Mezinárodní politika*. Praha: Victoria Publishing, 1997. ISBN 80-718-7034-X. s. 511.

1.2 CHARTA OSN

Charta Organizace spojených národů je ustavující dokument, který určuje povinnosti a práva jednotlivých členských států, určuje orgány a postupy fungování této organizace. Lze ji chápat jako mezinárodní smlouvu upravující základní zásady mezinárodních vztahů, kam patří zásada suverenity a rovnosti mezi všemi státy. Též rozvíjení přátelských vztahů mezi národy a odmítnutí užití síly při řešení konfliktů. Každý stát vstupující do OSN přijímá pravidla a cíle Charty Organizace Spojených národů.⁸ Tento zakládající dokument organizace byl podepsán dne 26. června 1945 v San Francisku na závěr Konference Organizace spojených národů týkající se mezinárodní organizace. Následně vešel v platnost dne 24. října 1945.⁹

Principy kolektivní bezpečnosti jsou sepsány v Chartě OSN (články 39–51). Rada bezpečnosti OSN v případě potřeby rozhodne, jestli došlo k ohrožení mezinárodního míru či útočnému aktu a následně stanoví, jaká opatření budou provedena, aby byla obnovena mezinárodní bezpečnost a mír (články 39–42). Článek 43 popisuje zásady kolektivní bezpečnosti za předpokladu vytvoření společných ozbrojených sil. Všichni členové jsou zavázáni k příspěvní a udržení mezinárodního míru a bezpečnosti. Na výzvu Rady bezpečnosti a ujednání zvláštní dohody poskytnou pomoc, ozbrojené síly a prostředky nutné k udržení mezinárodního míru a bezpečnosti, včetně práva na průchod.¹⁰

⁸ *United Nations - Informační centrum v Praze: Charta OSN* [online]. [cit. 30.12.2022]. Dostupné z: <https://osn.cz/osn/charta-osn/>

⁹ *United Nations - Informační centrum v Praze: Historie* [online]. [cit. 30.12.2022]. Dostupné z: <https://osn.cz/osn/historie/>

¹⁰ *Charta Organizace spojených národů a Statut Mezinárodního soudního dvora* [online]. V Praze: Informační centrum OSN, 2020, [cit. 30.12.2022]. Dostupné z: <https://osn.cz/wp-content/uploads/2022/07/Charta-OSN-2019.pdf>

2 MÍROVÉ OPERACE ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ

Organizace spojených národů si dává za hlavní cíl zamezit vzniku konfliktů a podpořit urovnání již vzniklých sporů. (Charta Organizace Spojených národů a Statut mezinárodního soudního dvora).¹¹ Konflikt je definován jako stav, ve kterém mají soupeřící strany opačné cíle. Konflikt lze rozdělit podle rozsahu na lokální, regionální, či globální. Může být ozbrojený či neozbrojený.¹²

Mírové operace Organizace spojených národů lze rozdělit na mírové mise, kdy jsou vojáci vyzbrojeni jen lehkými zbraněmi, které mohou v případě potřeby použít k sebeobraně a na pozorovatelské mise, kdy nejsou vojáci ozbrojeni vůbec.

Od roku 1948, kdy byla zahájena první mírová operace, do roku 2013 dosáhl počet mírových operací čísla 69.¹³ OSN nedisponuje svou vlastní armádou. Veškeré jednotky a vojenskou techniku poskytují členské státy. Vojenská operace je až poslední možnost řešení konfliktu, poté co všechny snahy a možnosti řešení konfliktu, selhaly.¹⁴ Charta Organizace spojených národů přesně nedefinuje podobu mírových operací. Umožňuje použít vojenskou sílu, ale jen při sebeobraně. Další možností je využití vojenské síly na základě určení Rady bezpečnosti OSN, jedná se o tzv. opatření s využitím síly, což je prostředek určený k řešení konfliktů.¹⁵

Mírové operace OSN lze rozdělit na :

- peace-makingové (směřující k nastolení míru),
- peace-keepingové (směřující k udržení míru),

¹¹ *Charta Organizace spojených národů a Statut Mezinárodního soudního dvora* [online]. V Praze: Informační centrum OSN, 2020, [cit. 30.12.2022]. Dostupné z: <https://osn.cz/wp-content/uploads/2022/07/Charta-OSN-2019.pdf>

¹² *Ministerstvo vnitra České republiky: Pojmy: Konflikt* [online]. © 2023 [cit. 30.12.2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/konflikt.aspx>

¹³ *Vše o OSN* [online]. V Praze: Informační centrum OSN, 2014 [cit. 1.1.2023]. ISBN 978-80-86348-33-9. Dostupné z: <https://osn.cz/wp-content/uploads/2022/08/vse-o-osn-mir.pdf>

¹⁴ *Vše o OSN* [online]. V Praze: Informační centrum OSN, 2014 [cit. 1.1.2023]. ISBN 978-80-86348-33-9. Dostupné z: <https://osn.cz/wp-content/uploads/2022/08/vse-o-osn-mir.pdf>

¹⁵ *Charta Organizace spojených národů a Statut Mezinárodního soudního dvora* [online]. V Praze: Informační centrum OSN, 2020, [cit. 30.12.2022]. Dostupné z: <https://osn.cz/wp-content/uploads/2022/07/Charta-OSN-2019.pdf>

- peace-buildingové (podporující budování míru),
- peace-enforcementové (vedoucí k vynucení míru).

Započetí těchto operací předchází preventivní diplomacie, která by měla fungovat jako ochrana před propuknutím konfliktu. Druh mírové operace je volen podle fáze konfliktu.¹⁶ Ve vztahu k mírovým operacím je důležitý Odbor pro mírové operace (DPKO), kterému je nadřízen Sekretariát OSN. Odbor pro mírové operace se zásadní měrou podílí na přípravě a uskutečnění mírových operací v souladu s poskytnutým mandátem členskými státy. V čele odboru DPKO je generální tajemník Organizace spojených národů, který má na starosti formulaci pravidel a strategií mírových operací, také je řídí.¹⁷

2.1 PREVENCE GENOCIDY A KONFLIKTŮ NA VNITROSTÁTNÍ ÚROVNI

V předchozích letech byly mírové operace Organizace spojených národů orientované především na utvoření mírových podmínek mezi státy. Dochází však současně ke vzniku střetů v rámci jednoho státu, etnických konfliktů a občanských válek.¹⁸ V době vzniku Charty Organizace spojených národů zasahování do vnitřních záležitostí státu nepřipadalo v úvahu. Následná léta ale ukázala potřebu zásahu i na území suverénního státu formou intervence z důvodu porušování základních lidských práv.

Definice etnického konfliktu spočívá ve střetu různých národností ve vícenárodnostních státech vlivem odlišných národnostně-politických zájmů. Tento

¹⁶ MELICHAROVÁ, M. *Factsheet: Mírové mise OSN* [online]. © AMO 2013 [cit. 5.1.2023]. Dostupné z: <https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2016/01/PSS-Factsheet-M%C3%ADrov%C3%A9-mise-OSN-UNSC.pdf>

¹⁷ *Vše o OSN* [online]. V Praze: Informační centrum OSN, 2014 [cit. 1.1.2023]. ISBN 978-80-86348-21-6. Dostupné z: <https://osn.cz/wp-content/uploads/2022/05/vse-o-osn-organy.pdf>

¹⁸ *Vše o OSN* [online]. V Praze: Informační centrum OSN, 2014 [cit. 1.1.2023]. ISBN 978-80-86348-33-9. Dostupné z: <https://osn.cz/wp-content/uploads/2022/08/vse-o-osn-mir.pdf>

konflikt může přejít v ozbrojený.¹⁹ Etnické konflikty a občanské války mohou přejít v genocidu. Organizace spojených národů publikovala dokument “*Úmluva o prevenci a potrestání zločinu genocidy*”. V tomto dokumentu je definována genocida jako jakýkoliv čin provedený s úmyslem zničit zcela či částečně některou etnickou, rasovou, národnostní či náboženskou skupinu obyvatel.²⁰

¹⁹ *Ministerstvo vnitra České republiky: Pojmy: Etnický konflikt* [online]. © 2023 [cit. 5.1.2023]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/etnický-konflikt.aspx>

²⁰ *Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide* [online]. 2023 [cit. 5.1.2023]. Dostupné z: https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocities-crimes/Doc.1_Convention%20on%20the%20Prevention%20and%20Punishment%20of%20the%20Crime%20of%20Genocide.pdf

3 GENOCIDA VE RWANDĚ

Pro přiblížení tématu genocidy ve Rwandě bude v příštích kapitolách zmíněn průběh a příčiny vzniku konfliktu. Jeho počátek je již v prvních letech po vzniku rwandské společnosti.

3.1 ETNICKÉ SLOŽENÍ RWANDSKÉ SPOLEČNOSTI

Rwandská společnost byla před etnickými čistkami složena z 89% Hutuským etnikem, 10% etnikem Tutsiů a 1% bylo zastoupeno pygmeji etnika Twa. Poslední skupina představuje prapůvodní obyvatele na území Rwandy a od zbylých etnik je odlišuje nápadně malý vzrůst.²¹ Označení etnických skupin Hutuů a Tutsiů má svůj původ v historii. Pojmenování Hutu bylo užíváno pro obyčejný lid, zatímco Tutsi značilo vyšší společenské postavení, vládnoucí vrstvu. Obě etnika také odlišují rozdílné tělesné proporce.²²

3.2 ÉRA KOLONIZACE

Poměry, které vedly k propuknutí konfliktu lze nalézt jak ve vzdálené minulosti, kdy vládli Tutsiové, tak zejména v dobách kolonizace. Po první světové válce bylo území Rwandy přiděleno do správy Belgie. Ta se rozhodla učinit etnikum Tutsiů vládnoucí vrstvou, zejména kvůli jejich podobnosti s evropany (měli štíhlou vyšší postavu).²³

Hutuové byli znevýhodněni v přístupu ke vzdělání, které jim bylo až na výjimky odíráno, také jim byl znemožněn vstup do úřadů a jakýkoliv přístup k moci. Belgičtí kolonisté zavedli tzv. *Identity cards*, identifikační průkazy totožnosti, pro jasné odlišení etnik Hutuů a Tutsiů. Organizace spojených národů se následně pokusila pobídnout

²¹ BELL-FIALKOFF, A. *Etnické čistky*. Praha: Práh, 2003. ISBN 80-7252-070-9. s. 195-196

²² Human Rights Watch. 1999. *Leave None to Tell the Story: Genocide in Rwanda*. [online]. [cit. 6.1.2023]. Dostupné z: <http://www.hrw.org/legacy/reports/1999/rwanda/index.htm#TopOfPage>

²³ PRÁŠIL, V. *Kagame jedním okem* [online]. © AMO 2023. [cit. 5.1.2023]. Dostupné z: <https://www.amo.cz/kagame-jednim-okem/>

Belgii ke zrovnoprávnění obyvatelstva ve Rwandě. Tato snaha se však nelíbila nejen zástupcům etnika Tutsiů, ale i Hutuům, kteří žádali větší než uvažovaná privilegia.²⁴

3.3 OBČANSKÁ VÁLKA

V roce 1962, po vyhlášení nezávislosti na Belgii a vzniku republiky se k moci dostalo etnikum Hutuů a roku 1973 upevnila svou moc hutuská politická strana, Mouvement Rwandaise National pour le Development (MRND), ve vedení s generálem Juvenénalem Habyarimanem, který zavedl autoritářský režim prostý demokracie.²⁵ Rwanda se v 70. a 80. letech díky ekonomické prosperitě a své účasti v anglofonních i frankofonních organizacích regionálního charakteru zdála být klidným a organizovaným státem. Získávání velkých finančních obnosů v rámci rozvojové pomoci toto zdání jen podpořilo. Realita však byla jiná a politická nestabilita narůstala. Roku 1980 byl úspěšně potlačen vojenský puč a rok poté byl zavražděn potenciální nástupce vládnoucího Juvenéna Habyarimany, Colonel Stanislas Muyuya. V menších oblastech a vesnicích narůstala v důsledku zvyšujících se daní nespokojenost a ve chvíli, kdy vláda nechala vyhostit všechny novináře informující o sílícím napětí, obyvatelé Rwandy se začali domáhat demokratického režimu a organizovali protivládní demonstrace. Zkraje 80. let se v Ugandě z Tutsiů, kteří dříve opustili zemi, zformovala armáda vzbouřenců. Ta se na území Ugandy v roce 1979 podílela na pádu moci Idi Amína a následně i roku 1985 svržení Miliona Oboteho. Tito povstalci tvořili jádro *Rwandské vlastenecké fronty* (RFT, Rwandan Patriotic Front) vzniklé v roce 1985. Tato skupina si dala za cíl zavedení

²⁴ RANDUŠKA, D. *Před 30 lety vypukla občanská válka ve Rwandě. Skončila genocidou, jež vymazala, pětinu populace*, 2000, [online]. © 1996–2021, . [cit. 5.1.2023]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3180330-pred-30-lety-vypukla-obcanska-valka-ve-rwande-skoncila-genocidou-jez-vymazala-petinu>

²⁵ JONES, B. (2007). Rwanda. In S. Economides (Author) & M. Berdal (Ed.), *United Nations Interventionism, 1991–2004* (LSE Monographs in International Studies, pp. 139-167). Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9780511491221.007

demokratického režimu a návrat Tutsiů do své rodné vlasti.²⁶ Výpady této skupiny na území Rwandy opláceli Hutuové mstěním se na místních Tutsiích.²⁷

Poslední útok skupiny RFT na Rwandském území proběhl v roce 1990. Byl do jisté míry ukončen až podpisem mírových dohod v Arushi, Tanzánii v roce 1993.²⁸

Zpočátku roku 1994 již docházelo na rwandském území k poklesu úrovně bezpečnostní situace a prokazatelně byly distribuovány zbraně. Dne 6.dubna 1994 bylo v blízkosti hlavního města Rwandy Kigali, sestřeleno letadlo, na jehož palubě byl prezident Juvenéal Habyariman spolu s prezidentem Burundi Cyprien Ntaryamirem, kteří se vraceli z mírových jednání v Tanzánii. Oba zahynuli. Tato událost odstartovala předem připravené postupy a započala likvidace Tutsiů i opozičních Hutuů dle určeného seznamu.²⁹

3.4 KONFLIKT A GENOCIDA VE RWANDĚ

Zmíněný konflikt lze označit za etnický, jelikož proti sobě stály dvě skupiny vymezené svou příslušností k určité etnické skupině. Též jej můžeme chápat jako konflikt vzniklý na základě etno-sociální příslušnosti, neboť s etnickou skupinou se pojil i sociální status jedince.³⁰ Předmětem sporů zmíněných etnik se stalo výsadní postavení jedné skupiny a konflikt byl vedený o privilegium vládnutí. Brownovo pojetí příčin vnitrostátních konfliktů zmiňuje příčiny konfliktu v ekonomicko-sociálních

²⁶ SELLSTORM, T., WOHLGEMUTH, L., *The International Response to Conflict and Genocide: Lessons from the Rwanda Experience*, [online]. [cit. 5.1.2023]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/derec/unitedstates/50189653.pdf>

²⁷ Human Rights Watch. 1999. *Leave None to Tell the Story: Genocide in Rwanda*. [online]. [cit. 6.1.2023]. Dostupné z: <http://www.hrw.org/legacy/reports/1999/rwanda/index.htm#TopOfPage>

²⁸ JONES, B. (2007). Rwanda. In S. Economides (Author) & M. Berdal (Ed.), *United Nations Interventionism, 1991–2004* (LSE Monographs in International Studies, pp. 139-167). Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9780511491221.007

²⁹ Security Council [online]. 1999 [cit. 8.1.2023]. Dostupné z: <https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/POC%20S19991257.pdf>

³⁰ BELL-FIALKOFF, A. *Etnické čistky*. Praha: Práh, 2003. ISBN. 80-7252-070-9. s.196

faktorech, zejména rozdílnost postavení skupin charakterizované horizontální nerovností.³¹

V případě Rwandy nelze jasně odlišit konflikt a genocidu. Tu lze chápat buď jako samostatný fenomén a nebo, jako je tomu v tomto případě, součást konfliktu, popřípadě nástroj umožňující vítězství nad druhou stranou a proto ji nelze od konfliktu oddělit. Vládnoucí Hutuové k ní přistoupili s vírou ukončení sporů o výsadní postavení a vládu v zemi. Toto postavení si však nárokovalo i etnikum Tutsiů, které si ho chtělo vydobýt zpět. Při srovnání konfliktu a genocidy lze říci, že genocida je určitou formou přímého násilí, nejvyšší úroveň kolektivního násilí a snaží se o celkovou fyzickou likvidaci druhého etnika, skupiny. Etnické konflikty stojí na prvních místech žebříčku v počtu obětí genocid. V tomto případě není pochyb, že se skutečně o genocidu jednalo.³²

3.5 MÍROVÉ OPERACE ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ VE RWANDĚ

Autorka pro lepší názornost shrne uskutečněné operace Organizace spojených národů a jejich průběh ve vybraném období.

3.5.1 UNAMIR I.

Před zahájením mise UNAMIR proběhla pozorovatelská operace na společné státní hranici mezi Ugandou a Rwandou zkr. UNOMUR (*United Nations Observer Mission Uganda–Rwanda*). Byla zřízena rezolucí Rady bezpečnosti OSN s č.846 v roce 1993 a měla zajistit, aby RFT neměla přístup k případné pomoci z Ugandy.³³ Operace

³¹ VANDŮRA, V.. „Teorie etnického konfliktu.“ In: *Etnické konflikty v postkomunistickém prostoru*. Eds. Šmíd, Tomáš a Vaňura, Vladimír. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007, ISBN 978-80-7325-126-0 s.29

³² TESÁŘ, F. *Etnické konflikty*. Praha: Portál, 2007, ISBN 978-80-7367-097-9 s. 38-40.

³³ DALLAIRE, R. A. a POULIN, B. . „UNAMIR. Mission to Rwanda.“ *Joint Force Quartely*, [online]. 1995 [cit. 8.1.2023]. Dostupné z: <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/ADA423206.pdf>

UNOMUR byla následně nahrazena operací UNAMIR (*United Nations Assistance Mission for Rwanda*), kterou lze označit jako peace-keepingovou.³⁴ Tato operace byla určena Radou bezpečnosti prostřednictvím rezoluce s č. 872 v říjnu roku 1993 a její činnost byla ukončena v březnu roku 1996.³⁵

3.5.2 UNAMIR II.

Operace UNAMIR byla z několika důvodů neúspěšná a nepodařilo se jí krveprolití zamezit. Belgie se při zhoršující se situaci rozhodla stáhnout své vojenské jednotky. Proti návrhu na ukončení celé operace se postavil velitel mise Rómeo Dallaire i velitel ghanského kontingentu Henry Kwami Anyidohu.³⁶ Zprvu byl snížen počet členů vojenských jednotek až na 270, vzápětí však došlo k navýšení na 5500. Navýšení operace a současně rozšíření jejího mandátu bylo schváleno rezolucemi Rady bezpečnosti č. 918 (v květnu 1994) a 955 (v červnu 1994).³⁷ Tento krok lze označit jako zahájení činnosti operace UNAMIR II na území Rwandy.

Ve chvíli nedostatku členů vojenských jednotek se nabídla Francie, která by vedla operaci dle článku VII Charty Organizace spojených národů, resp. zajistila ochranu a bezpečnost civilistů. To vyžadovalo přechod z operace dle článku Charty OSN VI, tedy operace na udržení míru, na operaci s nasazením vojenských prostředků s cílem vynucení míru. Tato operace nesla název Turquoise a zřídila na jihozápadě Rwandy humanitární ochrannou zónu. 18. Července roku 1994 skupina tutsijských

³⁴ PRESL, D. *Factsheet: Rwandská krize roku 1994* [online]. © AMO 2015 [cit. 5.1.2023]. Dostupné z: <https://www.studentsummit.cz/wp-content/uploads/2019/02/PSS-Rwandsk%C3%A1-krize-roku-1994-UNSC.pdf>

³⁵ URBANOVSKÁ, J. 2010. *Operace OSN na udržení míru v Africe po skončení studené války – předpoklady úspěchu*. Mezinárodní vztahy. [online]. [cit. 10.1.2023]. roč. 43, č. 3, s. 22 – 46. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/304990127_Operace_OSN_na_udrzeni_miru_v_Africe_po_skonceni_studene_valky_-_predpoklady_uspechu

³⁶ JONES, A. 2006. *Genocide: A Comprehensive Introduction*. Milton Park, Abingdon, Oxon : Routledge.s. 233

³⁷ DALLAIRE, R. A. a POULIN, B. . „UNAMIR. Mission to Rwanda.“ *Joint Force Quartely*, [online]. 1995 [cit. 8.1.2023]. Dostupné z: <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/ADA423206.pdf>

povstaleckých RPF kontrolovala celé území Rwandy zahrnující i tuto zónu. Následně došlo ke vzniku vlády a zmíněné události přispěly k ukončení konfliktu a genocidy.³⁸

V srpnu roku 1994 byl ze strany RPF vyhlášen klid zbraní a operace Turquoise byla ukončena.³⁹ Byl obnoven soudní systém Cacaca a od roku 1996 se vedou soudní procesy s agresory.⁴⁰

3.6 ROLE A POSTAVENÍ OSN PŘI KONFLIKTU VE RWANDĚ

Kromě stálých členů Rady bezpečnosti (USA, Čína, Francie, Rusko a Velká Británie) je 10 členů nestálých. Při rwandské genocidě jimi byli Argentina, Brazílie, Česká republika, Džibutsko, Nigérie, Nový Zéland, Omán, Pákistán, Španělsko i samotná Rwanda. V té době ve Rwandě působili Dr. Jacques-Roger Booh-Booh, nejvyšší rwandský civilní činitel Organizace spojených národů a kanadský generál Roméo Dallaire, velitel probíhající operace UNAMIR. Od nich pramenila většina informací, které poté Sekretariát OSN zpracoval do zpráv, které podával Radě bezpečnosti. Tyto zprávy umožnily rozpravy v RB ohledně situace ve Rwandě.⁴¹

3.6.1 Indicie pro Organizaci spojených národů

Za jeden z náznaků blížící se genocidy lze považovat telegram zasláný generálem Dallairem ze dne 11. ledna 1994 z Kigali. V tomto telegramu popisuje informace získané od svého informátora, kterým byl trenér vojenské skupiny Interahamwe. Jednou z nich byl záměr Interahamwe spáchat atentát na belgické vojenské jednotky s vidinou stažení belgické armády z Rwandy.

³⁸Security Council [online]. 1999 [cit. 8.1.2023]. Dostupné z: <https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/POC%20S19991257.pdf>

³⁹ DALLAIRE, R. A. a POULIN, B. . . „UNAMIR. Mission to Rwanda.“ *Joint Force Quartely*, [online]. 1995 [cit. 8.1.2023]. Dostupné z: <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/ADA423206.pdf>

⁴⁰ PRÁŠIL, V. *Kagame jedním okem* [online]. © AMO 2023. [cit. 5.1.2023]. Dostupné z: <https://www.amo.cz/kagame-jednim-okem/>

⁴¹ KOVANDA, K. *Česká republika v Radě bezpečnosti OSN: Genocida ve Rwandě, 1994. Mezinárodní vztahy* [online]. Severní Amerika, 2004, 39 (3), [cit. 1.2.2023]. ISSN 0323-1844. Dostupné z: <https://adoc.pub/eska-republika-v-rad-bezpenosti-osn.htm>, s. 45-47.

Také bylo vytrénováno téměř 1700 členů vojenských jednotek určených na likvidaci Tutsiů. Tito členové byli údajně rozeseti po městě Kigali v menších skupinách po 40, aby na rozkaz mohli efektivněji útočit na Tutsie. Další informací byla lokace utajeného skladu zbraní včetně jejich typů a počtu. Dallairův informátor přislíbil odhalit umístění skladu pod podmínkou ochrany jeho rodiny jednotkami UNAMIR.

Generál Dallaire předal získané informace Sekretariátu Organizace spojených národů. Telegram byl doručen generálu Barilovi, t.č. poradci generálního tajemníka OSN. Také byl doručen vedoucím oddělení pro mírové operace. Dallaire navrhl evakuaci svého informátora i jeho rodiny a do telegramu doplnil, že bohužel není schopen ověřit, že je jeho zdroj spolehlivý.

Reakcí zástupce generálního tajemníka, Koffi Annana, bylo odmítnutí evakuace. Také zakázal jednotkám UNAMIR zakročit proti skladu zbraní a zabavit je.

Následně byl o těchto výpovědích vyrozuměn prezident Habyarimana, též velvyslanci Belgie, Francie a USA. Vedení jednotek UNAMIR následně poslalo zprávu Sekretariátu OSN o znepokojení velvyslanců s jejich příslibem řešení vzniklé situace. Prezident Habyarimana poručil vše vyšetřit a odmítl, že by o skladu věděl.

Zpočátku roku 1994 žádal belgický ministr zahraničí Organizaci spojených národů o zvýšení počtu členů jednotek UNAMIR. Generál Dallaire opakovaně požadoval svolení OSN k zásahu proti skladům zbraní. Sekretariát OSN reagoval tvrzením, že bezpečí veřejnosti mají na starosti vládní orgány země. V tomto období nebyl Sekretariátem OSN vyslyšen větší počet žádostí, zabýval se konflikty i na jiných územích.⁴²

3.6.2 Reakce Organizace spojených národů na události

Rozhodování Rady bezpečnosti OSN ve věci mírových operací UNAMIR bylo výrazně ovlivněno somálským neštěstím v říjnu roku 1993. Místní televize tehdy odvysílala umučení 18 amerických vojáků živě. Nakonec však Rada bezpečnosti vydala 5. dubna roku 1994 nařízení č. 909, které umožnilo pobyt vojenských jednotek UNAMIR na území Rwandy po dobu 4 měsíců s šestitýdenní zkušební dobou. Dva dny

⁴² *Report of the Independent Inquiry into the actions of the United Nations during the 1994 genocide in Rwanda* [online]. In: . New York, 1999 [cit. 15.1.2023]. Dostupné z: <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/POC%20S19991257.pdf>, s.10-12.

poté, po sestřelení letadla a začátku masakru, jej Rada bezpečnosti Organizace spojených národů odsoudila a vyzvala obě zneprátené strany k zachování klidu.

Radě bezpečnosti bylo jasné, že jednotky UNAMIR o nízkém počtu se jen stěží dovedou se svou lehkou výzbrojí ubránit. Navíc se 8. dubna očekávala další fáze vraždění. Pro jednotky UNAMIR existovalo několik východisek: změna počtu členů, nechat operaci beze změny či se z území Rwandy stáhnout. Zsvěcení věřili, že Rada bezpečnosti Organizace spojených národů rozhodne v krátkém čase a navýší počty vojenských jednotek v zemi. Bohužel, i kdyby Rada bezpečnosti tento krok schválila, trvalo by velice dlouhou dobu, než by se povedlo celou operaci spustit a než by jednotlivé členské země zareagovaly vysláním pomoci.⁴³

Jak již bylo uvedeno, 7. dubna, po zřícení sestřeleného letadla propuklo masové vraždění. Tři dny poté se Organizace spojených národů spojila se spřátelenými pozorovateli v Gisenyi, městě, které bylo považováno za centrum extremismu Hutuů. Pozorovatelé informovali OSN o nemilosrdném masakru Tutsiů s desítkami tisíc obětí.⁴⁴ Od této chvíle byla Organizace spojených národů plně vyrozuměna, že od chvíle sestřelení letadla s rwandským prezidentem v zemi započalo vyvražďování se všemi znaky genocidy. Někteří členové Rady bezpečnosti však informaci o probíhající genocidě vzali na lehkou váhu a podcenili její vážnost, těmito zeměmi byly především Spojené státy americké a Francie. Alespoň v hlavním městě Kigali by se vyvražďování mohlo zastavit, dostatek prostředků byl k dispozici. Hutuští extrémisté tuto reakci čekali, z tohoto důvodu pozorovali v prvním týdnu po začátku genocidy reakci mezinárodního společenství. Poté však spustili ještě mnohem větší vyvražďování. Když jim nestálo nic v cestě, mohla se genocida rozšířit na celé území Rwandy.⁴⁵

Sekretariát Organizace spojených národů krátce nato vydal prohlášení, že se bude zabývat budoucím osudem jednotek UNAMIR. 21. dubna, dva týdny od počátku vraždění generální tajemník Organizace spojených národů zveřejnil zprávu, ve které se

⁴³ KOVANDA, K. *Česká republika v Radě bezpečnosti OSN: Genocida ve Rwandě, 1994. Mezinárodní vztahy* [online]. Severní Amerika, 2004, 39 (3), [cit. 1.2.2023]. ISSN 0323-1844. Dostupné z: <https://adoc.pub/eska-republika-v-rad-bezpenosti-osn.htm> s. 45

⁴⁴ MELVERN, L., *Conspiracy to murder: the Rwandan genocide*. New York: Verso, (2004). ISBN 18-598-4588-6., s.182.

⁴⁵ JONES, A., *Genocide: a comprehensive introduction*. New York: Routledge, (2006). ISBN 02-033-4744-7, s. 239

stále zabýval snahou o klid zbraní mezi jednotkami extremistických Hutuů a RPF. Stále nebylo na pořadu dne zastavit vraždění. Ve Rwandě se tehdy vyskytovalo přes 1700 členů vojenských jednotek Organizace spojených národů. Rada bezpečnosti však rozhodla o snížení počtu členů vojenských jednotek na 270. Generál Roméo Dallaire společně s generálem Henrym Kwami Anyidohem, velícím ozbrojeným silám v Ghaně, nesouhlasili s rozhodnutím Rady bezpečnosti a na území Rwandy se jim povedlo udržet téměř 500 členů jednotek mírových sil. I přes značný nepoměr soupeřících stran se těmito mírovým jednotkám povedlo zachránit tisíce životů.

RB vůbec nepoužívala slovo genocida na veřejných zasedáních Rady prakticky až do prvního týdne měsíce května.⁴⁶ Dne 17. Května bylo Radou bezpečnosti vydáno opatření č. 918, zajišťující navýšení počtu UNAMIR členů na 5500 a též uvalení zbrojního embarga na Rwandu. Hlavním úkolem jednotek UNAMIR II. bylo zajistit bezpečí ohroženého civilního obyvatelstva a bezpečí pro humanitární operace.⁴⁷ Po více jak dvou měsících od vydání opatření č. 918, dne 25. července měly jednotky UNAMIR k dispozici pouze 550 vojáků. Nedostatek politických reakcí členských států Organizace spojených národů podtrhl závazek těchto států poskytnout potřebné vojáky s vidinou zastavení vraždění. Spojené státy americké financovaly téměř třetinu rozpočtu této mise. Pod záštitou Organizace spojených národů spolu znepřátelené strany (RPF a RGF) započaly jednání.⁴⁸

Francie 17. června poslala Radě bezpečnosti návrh, ve kterém stálo, že by francouzské jednotky mohly být nasazeny do Rwandy pod záštitou Organizace spojených národů. Vše pod názvem operace Turquoise. 21. června začaly francouzské vojenské jednotky překračovat hranice do Rwandy ze Zairu. 4. července obnovila Rwandská vlastenecká fronta kontrolu na hlavním městem Kigali a tím došlo k ukončení občanské války.⁴⁹ Téhož dne také francouzské jednotky s podporou

⁴⁶ KOVANDA, K. *Česká republika v Radě bezpečnosti OSN: Genocida ve Rwandě, 1994. Mezinárodní vztahy* [online]. Severní Amerika, 2004, 39 (3), [cit. 1.2.2023]. ISSN 0323-1844. Dostupné z: <https://adoc.pub/eska-republika-v-rad-bezpenosti-osn.htm> s. 48-50.

⁴⁷ PRESL, D. Factsheet: Rwandská krize roku 1994 [online]. © AMO 2015 [cit. 5.1.2023]. Dostupné z: <https://www.studentsummit.cz/wp-content/uploads/2019/02/PSS-Rwandsk%C3%A1-krize-roku-1994-UNSC.pdf>

⁴⁸ KOVANDA, K. *Česká republika v Radě bezpečnosti OSN: Genocida ve Rwandě, 1994. Mezinárodní vztahy* [online]. Severní Amerika, 2004, 39 (3), [cit. 1.2.2023]. ISSN 0323-1844. Dostupné z: <https://adoc.pub/eska-republika-v-rad-bezpenosti-osn.htm> s.48-50.

⁴⁹ JONES, A., *Genocide: a comprehensive introduction*. New York: Routledge, (2006). ISBN 02-033-4744-7, s. 244

Organizace spojených národů vytvořily na jihozápadě rwandského území zónu, ve které byli Tutsiové v bezpečí. Tímto činem pomohly zachránit tisíce životů civilních Tutsiů. Skutečným a hlavním důvodem však bylo pokračování podpory Francie Hutuům. Téměř dva miliony Hutuů tak mohly být evakuovány do sousedního Zairu, avšak vlivem humanitární krize a propuknutí epidemie cholery, přišly o život tisíce válečných uprchlíků.

V tuto chvíli již mezinárodní společenství zasáhlo a vláda Spojených států amerických v čele s Billem Clintonem vyslala vojenské jednotky. Za několik dní byli američtí vojáci přítomni v uprchlických táborech připraveni poskytnout lékařskou péči a pitnou vodu.

Současně však extremisté z řad Hutuů podnikali výpady z východního Zairu na území Rwandy, což jen podnítilo režim rwandské vlastenecké fronty k zahájení likvidace části obyvatelstva, která byla odpovědná za genocidu a tedy vinna. Mezinárodní společenství žádalo po skončení genocidy na rwandském území spravedlnost a proto byl v listopadu roku 1994 ustanoven Radou bezpečnosti na základě rezoluce č.955 Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu (International Criminal Tribunal for Rwanda – ICTR). Tribunál sídlil v Arush v Tanzanii a úřad prokurátora v Kigali ve Rwandě.⁵⁰

Tribunál byl složen ze 4 komor, registračního oddělení a prokurátora. Zasedalo zde 16 stálých soudců a 9 ad litem, kteří byli zvoleni Valným shromážděním Organizace spojených národů. Podmínkou bylo, že každý soudce musí pocházet z jiné země, například jedním ze soudců byl i český Robert Fremr.⁵¹

Soudy však probíhaly velmi pomalu a mnoho konfliktů v následujících letech na území Demokratické republiky Kongo a Burundi bylo způsobeno nedostatečnou rychlostí odsouzení pachatelů genocidy.⁵²

⁵⁰ *International Criminal Tribunal for Rwanda : Members of the Tribunal* [online], [cit. 25.1.2023], Dostupné z : <https://web.archive.org/web/20090405065130/http://69.94.11.53/ENGLISH/cases/status.htm>

⁵¹ *International Criminal Tribunal for Rwanda : Status of Cases* [online], [cit. 25.1.2023], Dostupné z : <https://web.archive.org/web/20090405065130/http://69.94.11.53/ENGLISH/cases/status.htm>

⁵² KOVANDA, K. *Česká republika v Radě bezpečnosti OSN: Genocida ve Rwandě, 1994. Mezinárodní vztahy* [online]. Severní Amerika, 2004, 39 (3), [cit. 1.2.2023]. ISSN 0323-1844. Dostupné z: <https://adoc.pub/eska-republika-v-rad-bezpenosti-osn.htm> s. 49-51.

4 VÁLKA V JUGOSLÁVII

4.1 Příčiny

Příčinou jednotlivých válek a snahy o osamostatnění se byly narůstající rozpory mezi republikami a autonomními oblastmi socialistické federace. Zásadní byla zhoršující se hospodářská situace, vzestup nacionalismu a ztráta vlivu v zahraniční politice.

4.1.1 Hospodářská situace

Na začátku 80. let rostla v bývalé Jugoslávii nezaměstnanost, též proběhla série stávek a nepokojů. Země měla velký zahraniční dluh a navíc využívala dalších úvěrů k jeho umoření. Obtížně hledala obchodní partnery, u kterých by neměla závazek. Od devalvované měny zákonodárci očekávali usnadnění vývozu, ale realita byla opačného charakteru. Zemi trápila vysoká inflace a i při zastropování cen docházelo k jejich růstu, došlo k poklesu HDP a průmyslová výroba začala klesat. Potřebné změny ve Svazovém výkonném výboru odmítalo Srbsko, Slovinsko i Chorvatsko.⁵³

4.1.2 Vzestup nacionalismu a rozpad Jugoslávie

Po skončení druhé světové války byla Jugoslávie vystavěna na principu jednoty a bratrství, což bylo zmiňováno i v jugoslávské ústavě. Tento princip vychází z předpokladu, že veškeré možné rozepře mezi národy již byly vyřešeny v dobách

⁵³ RAMET, S., *Balkan Babel – The disintegration of Yugoslavia from the Death of Tito to fall of Milošević*. [online]: Westview Press, 2002. [cit. 26.1.2023]. Dostupné z: <https://hrcak.srce.hr/file/28810>. ISBN 0-8133-3905-7 s- 148-152.

národně osvobozenického boje a problémy novodobé lze řešit formou konceptu samosprávného socialismu a vzájemné domluvy. Několikrát v minulosti se objevily chvíle, kdy jednotlivé národy pomýšlely na osamostatnění, avšak většinou tento krok potlačil Tito. V roce 1981 došlo v Kosovu k masovým demonstracím s cílem sjednotit všechna albánská území. Vzpouza byla potlačena, ale vyvolala negativní odezvu na území celé Jugoslávie. Nejvyšší svazové orgány vypracovaly postup jak podobným vzpourám předcházet. Mimo jiné se zhoršovalo postavení Srbů v Kosovu a byli čím dál častěji napadáni Albánci. Tyto události na území Kosova měly za následek srbský požadavek o centralizaci Socialistické republiky Srbsko a likvidaci dvou samosprávních oblastí, Kosova a Vojvodiny. Na území Vojvodiny se vzápětí organizovaly demonstrace proti vedení autonomní oblasti. Inicivovalo je Srbsko a za základní dokument srbského vlastenectví je považováno Memorandum SANU vzniklé roku 1986.⁵⁴

Po Titově (celým jménem Josip Broz Tito) smrti v roce 1980 se vztahy mezi šesti republikami federace zhoršily. Slovinsko, Chorvatsko a Kosovo si přály větší autonomii v rámci jugoslávské konfederace. Zatímco Srbsko se snažilo posílit federální autoritu. Když se ukázalo, že neexistuje žádné řešení, které by bylo přijatelné pro všechny strany, Slovinsko a Chorvatsko přistoupily k odtržení. Přestože napětí v Jugoslávii narůstalo od počátku 80. let, události roku 1990 se ukázaly jako rozhodující. Uprostřed ekonomických potíží čelila Jugoslávie rostoucímu nacionalismu mezi různými etnickými skupinami. Na počátku 90. let neexistovala na federální úrovni žádná účinná autorita. Federální předsednictvo se skládalo ze zástupců šesti republik, dvou provincií a Jugoslávské lidové armády, komunistické vedení bylo rozděleno podle národních linií.⁵⁵

Zástupci Vojvodiny, Kosova a Černé Hory byli nahrazeni lojalisty srbského prezidenta Slobodana Miloševiče. Srbsko získalo čtyři z osmi federálních prezidentských hlasů. Bylo schopno výrazně ovlivnit rozhodování na federální úrovni, protože všechny ostatní jugoslávské republiky měly pouze jeden hlas.

⁵⁴ HOWE, M., *Exodus of Serbians Stir province in Yugoslavia*, [online], © 2023 The New York Times Company, [cit. 26.1.2023]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/1982/07/12/world/exodus-of-serbians-stirs-province-in-yugoslavia.html>

⁵⁵ BASSAIOUNI, M. a kol., *The policy of ethnic cleansing*, [online], 1994, [cit. 28.1.2023]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20120504142243/http://www.ess.uwe.ac.uk/comexpert/ANX/IV.htm>

Zatímco Slovinsko a Chorvatsko chtěly umožnit systém více stran, Srbsko v čele s Miloševićem požadovalo ještě centralizovanější federaci a dominantní roli Srbska v ní.⁵⁶

4.2 Průběh dílčích válek

4.2.1 VÁLKA VE SLOVINSKU ZA NEZÁVISLOST

První z konfliktů, známý jako Desetidenní válka, byl zahájen JNA (Yugoslavian National Army, Jugoslávskou lidovou armádou) 26. června 1991 po odtržení Slovinska od federace dne 25. června 1991.

Zpočátku federální vláda nařídila Jugoslávské lidové armádě, aby zajistila hraniční přechody ve Slovinsku. Slovinská policie a slovinská územní obrana zablokovaly kasárny a silnice, což vedlo k zádrhelům a potyčkám po celé republice. Po několika desítkách obětí byl konflikt zastaven jednáním v Brioni dne 7. července 1991, kdy Slovinsko a Chorvatsko souhlasily s tříměsíčním moratoriem na odtržení. Federální armáda se do 26. října 1991 zcela stáhla ze Slovinska.⁵⁷

4.2.2 VÁLKA V CHORVATSKU ZA NEZÁVISLOST

Boje v Chorvatsku začaly několik týdnů před Desetidenní válkou ve Slovinsku. Chorvatská válka za nezávislost začala ve chvíli, kdy Srbové v Chorvatsku, kteří byli proti chorvatské nezávislosti, oznámili své odtržení od Chorvatska.

⁵⁶*Security Council* [online]. 1994 [cit. 28.1.2023]. Dostupné z https://www.icty.org/x/file/About/OTP/un_commission_of_experts_report1994_en.pdf

⁵⁷PRUNK, J., *Path to Slovene State*, [online]. [2.2.2023]. Dostupné z: <http://www.slovenija2001.gov.si/10years/path/>

V chorvatských parlamentních volbách v roce 1990 se stal prvním prezidentem Franjo Tuđman. Prosazoval nacionalistickou politiku a jeho primárním cílem bylo vytvoření nezávislého Chorvatska. Nová vláda navrhla ústavní změny, obnovila tradiční chorvatskou vlajku a erb, navíc odstranila z názvu republiky výraz „socialistická“.

Nová chorvatská vláda podnikla kroky, které byly protisrbské a nacionalistické povahy, například došlo k odstranění srbské cyrilice v názvech veřejných institucí. Ve snaze čelit změnám provedeným v ústavě zorganizovali místní srbsští politici v srpnu 1990 referendum o „srbské suverenitě a autonomii“. Jejich bojkot eskaloval v povstání v oblastech osídlených etnickými Srby, většinou kolem města Knin, známé jako balvanová revoluce (též Log revolution).⁵⁸

Místní policie v Kninu stála na straně rostoucího srbského povstání. Mnoho vládních zaměstnanců, většinou policie, kde velitelské funkce zastávali převážně Srbové či komunisté, přišlo o práci. Nová chorvatská ústava byla ratifikována v prosinci 1990 a Srbská národní rada vytvořila SAO Krajina, samozvanou srbskou autonomní oblast. Napětí mezi chorvatským a srbským etnikem narůstalo.

Dne 2. května 1991 došlo k jednomu z prvních ozbrojených střetů u města Borovo Selo. Střetla se zde chorvatská policie a srbské polovojenské jednotky. Dne 19. května se konalo referendum o nezávislosti, které bylo z velké části bojkotováno chorvatskými Srby. Většina hlasovala pro nezávislost Chorvatska, a to následně vyhlásilo nezávislost. Přerušilo své působení jakožto součást Jugoslávie dne 25. června 1991. Kvůli dohodě z Brioni bylo uplatněno tříměsíční moratorium, které skončilo 8. října.⁵⁹

Ozbrojené konflikty z počátku roku 1991 přerostly během léta ve válku a kolem oblasti SAO Krajina se zformovaly válečné fronty. JNA odzbrojila územní jednotky Slovinska a Chorvatska před vyhlášením nezávislosti na příkaz srbského prezidenta Slobodana Miloševiče. To značně zhoršilo zbrojní embargo, které na Jugoslávii uvalila

⁵⁸ TANNER, M., *Croatia : a nation forged in war* (2nd ed.). [online]. 2001, New Haven, CT; London, England: Yale University Press. ISBN 978-0-300-09125-0. [cit. 25.1.2023], Dostupné z: https://archive.org/details/croatianationfor0000tann_f0k3/s.66-70.

⁵⁹ GOLDSTEIN, I. *Croatia: A History*. [online]. 1999, [cit. 25.1.2023], [Montréal (Québec)] : McGill-Queen's University Press. ISBN 978-1-85065-525-1. Dostupné z: <https://archive.org/details/croatia00ivog/mode/2up/s.212-218>.

OSN. JNA byla zdánlivě ideologicky jednotná, ale její důstojnický sbor byl převážně obsazen Srby nebo Černohorci (až ze 70 procent).⁶⁰

V důsledku toho se JNA postavila proti chorvatské nezávislosti a na stranu Srbochorvatských rebelů. Srbských rebelů na území Chorvatska se embargo nijak nedotklo, jelikož je zásobovala a podporovala právě JNA. Až do poloviny července 1991 přesunula JNA do Chorvatska odhadem 70 000 vojáků. Boje rychle nabíraly na tempu a intenzitě a brzy se rozprostíraly na velkém území od západní Slavonie přes Baniju až po Dalmácii.⁶¹

Pohraniční regiony čelily přímým útokům sil zejména v Srbsku a v Černé Hoře. V srpnu 1991 začala bitva u města Vukovar, kdy asi 1800 chorvatských bojovníků blokovalo postup JNA do Slavonie. Na konci října bylo město téměř zcela zdevastováno v důsledku pozemního ostřelování a také leteckého bombardování. Město Dubrovnik patří mezi památky UNESCO a mezinárodní tisk přednostně informoval o jeho ničení, místo informování o bojích u města Vukovar, kde mimo jiné zahynulo mnoho civilistů.⁶²

18. listopadu 1991 skončila bitva o Vukovar poté, co městu došla munice. K masakru na farmě Ovčara došlo krátce po obsazení Vukovaru jednotkami JNA.⁶³ Mezitím se kontroly nad centrálním Chorvatskem zmocnily chorvatské srbské síly ve spojení se sborem JNA z Bosny a Hercegoviny pod vedením Ratko Mladiće.⁶⁴

⁶⁰ GLAURDIĆ, J., *The Hour of Europe: Western Powers and the Breakup of Yugoslavia*. Yale University Press. 2011, p. 57. ISBN 978-0-300-16645-3.

⁶¹ BASSAIOUNI, M. a kol., *The military structure, strategy and tactics of the warring factions*, [online], 1994, [cit. 28.1.2023]. Dostupné z <https://web.archive.org/web/20120728082419/http://www.ess.uwe.ac.uk/comexpert/ANX/III.htm>

⁶² TANNER, M., *Croatia : a nation forged in war* (2nd ed.). [online]. 2001, New Haven, CT; London, England: Yale University Press. ISBN 978-0-300-09125-0 s.67-70.

⁶³ RAMET, S., *Balkan Babel – The disintegration of Yugoslavia from the Death of Tito to fall of Milošević*. [online]: Westview Press, 2002. [cit. 26.1.2023]. Dostupné z: <https://hrcak.srce.hr/file/28810>. ISBN 0-8133-3905-7 s. 150.

⁶⁴ GUNTER, J. *Ratko Mladic, the Butcher of the Bosnia*, 2017 [online], © 2023 BBC, [cit. 28.1.2023]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-13559597>

4.2.3 UNPROFOR v Chorvatsku

Ochranné jednotky Organizace spojených národů (UNPROFOR; známé také pod francouzskou zkratkou FORPRONU: *Force de Protection des Nations Unies*) byly prvními mírovými silami Organizace spojených národů v Chorvatsku a v Bosně a Hercegovině během jugoslávských válek. Jednotky byly nasazeny v únoru 1992 a jejich mandát skončil v březnu roku 1995. UNPROFOR se skládal z téměř 40 000 členů. Jednotky pocházely z mnoha zemí: Argentiny, Austrálie, Bangladéše, Belgie, Brazílie, Kanady, Kolumbie, České republiky, Dánska, Egypta, Estonska, Finska, Francie, Německa, Ghany, Indie, Indonésie, Irsko, Itálie, Jordánska, Keni, Litvy, Lucemburska, Malajsie, Nepálu, Nizozemska, Nového Zélandu, Nigérie, Norska, Pákistánu, Polska, Portugalska, Ruské federace, Slovenské republiky, Španělska, Švédsko, Švýcarska, Tuniska, Turecka, Ukrajiny, Spojeného království a Spojených států amerických. Podle OSN došlo v průběhu mandátu jednotek k 167 úmrtím mezi příslušníky UNPROFOR. Z těch, kteří zemřeli, byli tři vojenští pozorovatelé, 159 řadoví vojáci, jeden příslušník civilní policie, dva mezinárodní civilní zaměstnanci a dva místní zaměstnanci.⁶⁵

UNPROFOR vznikl rezolucí Rady bezpečnosti OSN č. 743 dne 21. února 1992 během chorvatské války za nezávislost.⁶⁶ Původním mandátem jednotek UNPROFOR bylo zajistit stabilní podmínky pro mírová jednání a bezpečnost ve třech demilitarizovaných „bezpečných“ enklávách označených jako chráněné oblasti OSN (zóny UNPA). Ty byly lokalizovány v různých oblastech dříve než republika Chorvatsko přijala status plného členství ve Spojených národech (OSN), ale byly řízeny samozvanou Republikou Srbská Krajina.⁶⁷

⁶⁵ *UNITED NATIONS PROTECTION FORCE, Background*. [online]. [cit. 20.3.2023]. Dostupné z: https://peacekeeping.un.org/mission/past/unprof_b.htm

⁶⁶ BETHLEHEM, D., L., WELLER, M., *The 'Yugoslav' Crisis in International Law*. [online]. Cambridge International Documents Series, Vol. 5. Cambridge University Press. p. 498. 1997 [cit. 20.3.2023]. ISBN 978-0-521-46304-1. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=7SczBzxA6-IC&pg=PA498&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false

⁶⁷ *United Nations Protection Force (UNPROFOR), International Information*. [online]. 2018 [cit. 20.3.2023]. Dostupné z: <https://www.canada.ca/en/department-national-defence/services/military-history/history-heritage/past-operations/europe/canengbat-mandarin-harmony-cavalier-medusa-panorama.html>

V roce 1992 byl mandát rozšířen o tzv. „růžové zóny“ kontrolující přístup do UNPA (rezoluce č. 762 OSN)⁶⁸, některé hraniční kontroly a monitorování přístupu civilistů do růžových zón (rezoluce RB OSN č.769)⁶⁹ a kontrola demilitarizace poloostrova Prevlaka u Dubrovníku (rezoluce RB OSN č.779).⁷⁰

4.2.4 Reakce OSN na události v Chorvatsku

V lednu 1992 byly na základě Vanceova plánu zřízeny pro Srby zóny pod kontrolou OSN (UNPA). Byly na území, které si srbští rebelové nárokovali jako samostatnou protostátní Republiku Srbská Krajina (RSK). Tím došlo k ukončení rozsáhlejších vojenských operací, přesto ale občasná dělostřelecké útoky na chorvatská města a výpady chorvatských sil do zón UNPA pokračovaly až do roku 1995. Většina chorvatského obyvatelstva v RSK trpěla, prchla nebo byla odsunuta. Došlo zde k početným ztrátám na životech civilního obyvatelstva.⁷¹

Boje v Chorvatsku skončily v polovině roku 1995, s přispěním operace Flash a Storm. Po skončení těchto operací Chorvatsko získalo zpět celé své území kromě východní části Slavonie, která hraničí se Srbskem, v sektoru UNPA. Většina srbského obyvatelstva z rekultivovaných oblastí uprchla a stali se uprchlíky. Oblasti „Východního sektoru“, nedotčené chorvatskými vojenskými operacemi, se dostaly pod správu OSN UNTAES (United Nations Transitional Administration for Eastern

⁶⁸ *United Nations Digital Library, Resolution 769 (1992) / adopted by the Security Council at its 3104th meeting, on 7 August 1991*, [online]. 1992 [cit. 20.3.2023]. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/147636#record-files-collapse-header>

⁶⁹ *United Nations Digital Library, Resolution 762 (1992) / adopted by the Security Council at its 3088th meeting, on 30 June 1992.*, [online]. 1992 [cit. 20.3.2023]. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/145155>

⁷⁰ *United Nations Digital Library, Resolution 779 (1992) / adopted by the Security Council at its 3118th meeting, on 6 October 1992.* [online]. 1992 [cit. 20.3.2023]. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/151309>

⁷¹ *ICTY Accepts Babic Plea of Crimes Against Humanity: Wartime Croatian Serb leader awaits sentencing*, [online], 2004, [cit. 3.2.2023], Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20061109115648/https://usinfo.state.gov/dhr/Archive/2004/Jan/29-319268.html>

Slavonia, Baranja and Western Sirmium) a byly znovu začleněny do Chorvatska v roce 1998 podle podmínek Erdutské dohody.⁷²

4.2.5 Válka v Bosně a Hercegovině

Bosenská válka byla mezinárodní ozbrojený konflikt, který se odehrál na území Bosny a Hercegoviny v letech 1992 až 1995. Válka začala 6. dubna 1992 a předcházelo jí několik násilných incidentů. Válka skončila 14. prosince 1995, v den, kdy byly podepsány Daytonské dohody. Hlavními válčícími stranami byly jednotky Republiky Bosna a Hercegovina, jednotky společenství Herzeg-Bosna a jednotky Republiky Srbské, státy vedené a zásobované Chorvatskem a Srbskem.⁷³

Válka na území Bosny a Hercegoviny byla součástí rozpadu Jugoslávie. Po odtržení Slovinska a Chorvatska od Socialistické federativní republiky Jugoslávie v roce 1991 vznikla multietnická Socialistická republika Bosna a Hercegovina, která byla obývána převážně muslimskými Bosňáky (44 %), ortodoxními Srby (32,5 %) a katolickými Chorvaty (17%). Dne 29. února 1992 byla prostřednictvím referenda schválena nezávislost. Političtí představitelé bosenských Srbů referendum bojkotovali a jeho výsledek odmítli. V očekávání výsledku referenda přijalo Shromáždění srbského lidu v Bosně a Hercegovině dne 28. února 1992 Ústavu Srbské republiky Bosna a Hercegovina. Po vyhlášení nezávislosti Bosny a Hercegoviny, která získala mezinárodní uznání a po stažení Aliji Izetbegoviće z dříve podepsaného plánu Cutileiro navrhuující rozdělení Bosny na etnické kantony bosenští Srbové v čele s Radovanem Karadžićem, podporovaní srbskou vládou Slobodana Miloševića a Jugoslávskou lidovou armádou

⁷² *United States Institute of Peace : The Erdut Agreement*, [online], 1995, [cit. 3.2. 2023], Dostupné z: https://www.usip.org/sites/default/files/file/resources/collections/peace_agreements/croatia_erdut_11121995.pdf

⁷³ *ICJ: The genocide case: Bosnia v. Serbia – See Part VI – Entities involved in the events*, [online]. [cit. 7.3.2023]., Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20110301032417/http://www.icj-cij.org/docket/files/91/13685.pdf> s. 105-108

(JNA), mobilizovali své síly uvnitř Bosny a Hercegoviny, aby zajistili území etnických Srbů. Pak se země brzy rozšířila válka doprovázená etnickými čistkami.⁷⁴

Konflikt byl zpočátku mezi jednotkami jugoslávské armády v Bosně, která se později transformovala na Armádu Republiky srbské (též Vojska Republiky Srbské, VRS) na jedné straně, a Armádou Republiky Bosny a Hercegoviny (ARBiH), složenou převážně z Bosňáků, spolu s chorvatskými silami, Chorvatskou radou obrany (*Hrvatsko vijeće obrane* HVO) na straně druhé. Napětí mezi Chorvaty a Bosňáky během konce roku 1992 vzrostlo, což vedlo k eskalaci chorvatsko-bosenské války na začátku roku 1993.⁷⁵ Bosenská válka se vyznačovala lítými boji, bezohledným ostřelováním měst a obcí, etnickými čistkami a systematickým masovým znásilňováním, kterého se dopouštěly především srbské a v menší míře chorvatské a bosenské síly. Události jako obléhání Sarajeva a masakr ve Srebrenici se později staly ikonou konfliktu.⁷⁶

Srbové měli zpočátku vojensky navrch díky zbraním a zdrojům poskytnutým JNA, avšak nakonec ztratili svou převahu. Stalo se tak ve chvíli, kdy se Bosňáci a Chorvati spojili proti Republice srbské v roce 1994 vytvořením Federace Bosny a Hercegoviny, po Washingtonské dohodě z téhož roku. Pákistán ignoroval zákaz OSN týkající se dodávek zbraní a letecky přepravil protitankové střely bosenským muslimům. Po masakrech ve Srebrenici a Markale zasáhlo NATO v roce 1995 operací Deliberate Force zaměřenou na pozice armády Republiky srbské, což vedlo k ukončení války.⁷⁷ Válka skončila po podpisu Všeobecné rámcové dohody o míru v Bosně a Hercegovině v Paříži dne 14. prosince 1995. Mírová jednání se konala v Daytonu ve státě Ohio a byla dokončena 21. listopadu 1995.⁷⁸

⁷⁴ GREENBERG, M., C., McGUINNESS, M., E., *From Lisbon to Dayton: International Mediation and the Bosnia Crisis* [online]. [cit. 20.2.2023]. Dostupné z: <https://web.stanford.edu/~sstedman/2006.readings/lisbon.pdf> s. 41-50.

⁷⁵ FOTINI, CH., *Alliance Formation in Civil Wars*. Cambridge: Cambridge University Press, 2012, ISBN 978-1-13985-175-6 s. 172.

⁷⁶ WOOD, E., J., HORVATH, A., H., WOODHMANS, J. (ed). *Handbook on the Study of Multiple Perpetrator Rape: A multidisciplinary response to an international problem*. Routledge. ISBN 978-0-415-50044-9. s.140,343.

⁷⁷ HOLBROOKE, R., *To End a War*, New York: Modern Library, 1999, ISBN ISBN 978-0-375-75360-2, s. 102.

⁷⁸ *General Framework Agreement for Peace in Bosnia and Herzegovina* [online]. [cit. 22.2.2023]. Dostupné z: <https://1997-2001.state.gov/regions/eur/bosnia/dayframe.html>

Začátkem roku 2008 Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii usvědčil 45 Srbů, dvanáct Chorvatů a čtyři Bosňáky z válečných zločinů v souvislosti s válkou v Bosně. Odhady naznačují, že během tohoto válečného období bylo zabito kolem 100 000 lidí. Přes 2,2 milionu lidí bylo vysídleno, což z toho v té době činilo nejničivější konflikt v Evropě od konce druhé světové války.⁷⁹ Kromě toho bylo znásilněno odhadem 12 000–50 000 žen, zejména Srby, přičemž většina obětí byly ženy z Bosny.⁸⁰

4.2.6 UNPROFOR v Bosně a Hercegovině

Na rozdíl od Chorvatska mandát UNPROFOR pro Bosnu a Hercegovinu neměl za úkol monitorovat již existující příměří. Lze jej v podstatě rozdělit do čtyř fází:

Fáze 1: Pomoc Sarajevu – Počínaje 5. červnem 1992 byl UNPROFOR odpovědný za ochranu sarajevského letiště, jak to nařizuje rezoluce č. 758 pro humanitární účely. UNPROFOR zajistil ochranu bezpečnostního koridoru pro konvoje s pomocí mezi letištěm a městem.⁸¹

Fáze 2: Doprovod humanitární pomoci – 14. září 1992 dostal UNPROFOR od Rady bezpečnosti OSN mandát (Rezoluce Rady bezpečnosti OSN č.776) poskytovat ochranu humanitárním organizacím, jako je Mezinárodní výbor Červeného kříže a další. Činnosti podle požadavků Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky, jako je plánování konvojů a vyjednávání o bezpečném průchodu. Jednotky by také mohly použít

⁷⁹ LOGOS, A., *Istorija Srba 1, Dopuna 4; Istorija Srba 5*, Beograd, 2019, ISBN 978-86-85117-46-6, s. 245, 412.

⁸⁰ BURG, S., L., SHOUP, P., S., *Ethnic Conflict and International Intervention: Crisis in Bosnia-Herzegovina, 1990-93*. Taylor & Francis. ISBN 978-1-317-47101-1. s. 222

⁸¹ *United Nations Digital Library, Resolution 758 (1992) / adopted by the Security Council at its 3083rd meeting on 8 June 1992*. [online]. 1992 [cit. 20.3.2023]. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/143774>

seobeobranu, pokud by se jí ozbrojené osoby pokusily zabránit ve výkonu jejího mandátu.⁸²

Fáze 3: Ochrana bezpečných oblastí – K dalšímu rozšíření mandátu došlo 16. dubna 1993 rezolucí Rady bezpečnosti Organizace spojených národů č. 819, která prohlásila město Srebrenica za „bezpečnou oblast“ bez „ozbrojeného útoku nebo jakéhokoli jiného nepřátelského činu.“ V květnu 1993 byly jako „bezpečné oblasti“ přidány také Bihać, Sarajevo, Goražde, Žepa a Tuzla.⁸³

Fáze 4: Sledování muslimsko-chorvatské federace a zóny vyloučení zbraní – nakonec UNPROFOR monitoroval příměří v Bosně zprostředkované USA v únoru 1994, čímž vznikla muslimsko-chorvatská federace. UNPROFOR byl zodpovědný za monitorování zón separace a kontrolních bodů zbraní. UNSC navíc zvýšila autorizovanou sílu UNPROFOR k monitorování zón s vyloučením zbraní, ale ve skutečnosti nikdy nezměnila mandát operace.⁸⁴

31. března 1995 byl UNPROFOR restrukturalizován do tří koordinovaných mírových operací. Dne 4. prosince 1995 byly síly UNPROFOR změněny pod Implementační síly pod vedením NATO (IFOR), jejichž úkolem bylo implementovat Všeobecnou rámcovou dohodu o míru v Bosně a Hercegovině (Daytonské dohody nebo Daytonská dohoda).⁸⁵

⁸² *Security Council, Resolution 776 (1992)*[online]. 1992 [cit. 19.3.2023]. Dostupné z <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N92/438/40/PDF/N9243840.pdf?OpenElement>

⁸³ *United Nations Digital Library, Resolution 819 (1993) / adopted by the Security Council at its 3199th meeting, on 16 April 1993.*[online]. 1993 [cit. 20.3.2023]. <https://digitallibrary.un.org/record/164939>

⁸⁴ *BURG, S., L., SHOUP, P., S., THE WAR IN BOSNIA-HERCEGOVINA, Ethnic Conflict and International Intervention,* [online]. USA: Library of Congress Cataloging-in-Publication Data. 1999. [cit. 19.3.2023]. ISBN 1-56324-308-3. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=SopQbK_nAxc&printsec=frontcover&hl=cs&source=gbs_ge_summery_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

⁸⁵ *United Nations Protection Force (UNPROFOR), International Information.* [online]. 2018 [cit. 20.3.2023]. Dostupné z: <https://www.canada.ca/en/department-national-defence/services/military-history/history-heritage/past-operations/europe/canengbat-mandarin-harmony-cavalier-medusa-panorama.html>

4.2.7 Válka v Kosovu

Válka v Kosovu byl ozbrojený konflikt na území Kosova, který začal 28. února 1998 a trval do 11. června 1999. Bojovaly v něm síly Svazové republiky Jugoslávie (tedy Srbska a Černé Hory), které Kosovo před válkou ovládaly, a kosovsko-albánská povstalecká skupina známá jako Kosovská osvobozenecká armáda (Kosovo Liberation Army, KLA). Konflikt skončil, když Severoatlantická aliance (NATO) v březnu 1999 zahájila sérii leteckých úderů, které vedly ke stažení jugoslávských sil z Kosova.⁸⁶

KLA byla vytvořena na počátku 90. let, aby bojovala proti srbskému pronásledování kosovských Albánců, s cílem sjednotit Kosovo do Velké Albánie. Svou první kampaň spustila KLA v roce 1995, kdy zahájila útoky proti srbským veřejně činným složkám v Kosovu. V červnu 1996 se skupina přihlásila k odpovědnosti za sabotáž zaměřenou na kosovské policejní stanice během kosovského povstání. V roce 1997 získala organizace velké množství zbraní pašovaných z Albánie. Tyto zbraně byly uloupeny při kosovském povstání z policejních a armádních stanovišť v zemi. Počátkem roku 1998 vedly útoky KLA proti jugoslávským úřadům v Kosovu ke zvýšené přítomnosti srbských polovojskových jednotek a sil, které následně začaly vést odvetnou kampaň zaměřenou na sympatizanty s KLA.⁸⁷

Dne 20. března 1999 jugoslávské síly zahájily masivní tažení plné represí s cílem vyhnání kosovských Albánců po stažení Kosovské ověřovací mise (Kosovo Verification Mission, KVM) vedenou Organizací pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (Organization for Security and Cooperation In Europe, OSCE), a neúspěchu navrhované Rambouilletské dohody.⁸⁸ V reakci na to NATO zasáhlo vzdušným bombardováním území Kosova (v rámci operace Spojenecká síla), které začalo 24. března, a ospravedlnilo to jako „humanitární válku“. Válka skončila Kumanovskou smlouvou, podepsanou 9. června, kdy jugoslávské a srbské síly souhlasily se svým stažením z

⁸⁶ QUACKENBUSH, S., L., *International Conflict: Logic and Evidence*. Los Angeles: Sage. 2015. ISBN 9781452240985. s. 202.

⁸⁷ MINCHEVA, L., GURR, T., R., *Crime-Terror Alliances and the State: Ethnonationalist and Islamist Challenges to Regional Security*. Routledge. 2013 ISBN 978-0-415-50648-9. s. 27-28.

⁸⁸ HATCHETT, R., *Kosovo The Score 1999-2009*. Washington D.C.-Chicago-Ottawa: The Lord Byron Foundation for Balkan Studies. 2009. ISBN 978-1-892478-05-4. s. 64-65.

území Kosova. Síly NATO vstoupily do Kosova 12.června.⁸⁹ Bombardování NATO zůstalo rozporuplným, jelikož nezískalo souhlas Rady bezpečnosti OSN a způsobilo nejméně 488 úmrtí jugoslávských civilistů včetně značného počtu kosovských uprchlíků.⁹⁰

V roce 2001 Nejvyšší soud se sídlem v Kosovu pod správou OSN shledal, že došlo k „*systematickému terorismu*“, včetně vražd, znásilňování a žhářství, a že se jugoslávští vojáci snažili spíše odstranit než odsunout albánskou populaci. Po válce byl sestaven seznam, který dokumentoval, že během dvouletého konfliktu bylo zabito nebo zmizelo přes 13 500 lidí. Jugoslávské a srbské síly způsobily vysídlení 1,2 milionu až 1,45 milionu kosovských Albánců.⁹¹ Po válce uprchlo z Kosova asi 200 000 Srbů, Romů a dalších nealbánců a mnoho ze zbývajících civilistů se stalo obětí zneužívání.⁹²

Kosovská osvobozenecká armáda se brzy po skončení války rozpadla, přičemž někteří její členové pokračovali v boji za LAPMB, UÇPMB (Liberation Army of Preševo, Medveđa and Bujanovac, též Ushtria Çlirimtare e Preshevës, Medvegjës dhe Bujanocit) v údolí Preševo. Další část se připojila k Národní osvobozenecké armádě (National Liberation Army, NLA) a Albánské národní armádě (Albanian National Army, ANA) během ozbrojeného etnického konfliktu v Makedonii, zatímco jiní se podíleli na vzniku kosovské policie.⁹³

⁸⁹ *Principal Findings* [online]. [cit. 25.2.2023]. Dostupné z: https://www.hrw.org/reports/2000/nato/Natbm200.htm#P88_14845.

⁹⁰ MASSA, A., "NATO's Intervention in Kosovo and the Decision of the Prosecutor of the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia Not to Investigate". *Berkeley Journal of International Law*. 24. 2006. [online]. [cit. 25.2.2023]. Dostupné z : <https://web.archive.org/web/20150903234701/http://scholarship.law.berkeley.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1316&context=bjil>

⁹¹ KRIEGER, H., *The Kosovo Conflict and International Law: An Analytical Documentation 1974-1999*. Cambridge University Press. 2001. ISBN 9780521800716. s. 90.

⁹² ABRAHAMS, F., *Under Orders: War Crimes in Kosovo*. Human Rights Watch. 2001. ISBN 978-1-56432-264-7. s. 454-456.

⁹³ PERRITT, H., H., *Kosovo Liberation Army: The Inside Story of an Insurgency*, USA: University of Illinois Press, 2008, ISBN 13 978-0-252-03342-1. s. 168-173.

4.2.8 Reakce OSN na události v Kosovu

Reakce Organizace spojených národů se ve válce v Kosovu projevila až v roce 1998, kdy již vzniklá situace nabyla takové vážnosti, že již mezinárodní společenství muselo konat. Po masakru v Drenici a následném vystupňování násilí vydala Organizace spojených národů dne 31. března 1998 usnesení Rady bezpečnosti OSN č. 1160, ve kterém žádala zahájení vzájemného dialogu, ukončení bojů. Toto usnesení také obsahovalo informaci o uvalení zbraňového embarga na Svazovou republiku Jugoslávie.

K přerušení bojů nedošlo a z tohoto důvodu Rada bezpečnosti OSN vydala dne 23. září 1998 další usnesení č. 1199. Toto usnesení, stejně jako předchozí, trvalo na neodkladném ukončení bojů a zahájení dialogu soupeřících stran s cílem ukončení konfliktu. Ke stažení srbských ozbrojených jednotek z území však došlo až po výhrůžce Severoatlantické aliance (NATO) leteckým bombardováním. Též byla odsouhlasena mise OBSE (Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě) na území Kosova. Za několik měsíců však opětovně došlo ke zhoršení situace v zemi a prostřednictvím diplomatického jednání se situaci nepovedlo uklidnit. Z tohoto důvodu mezinárodnímu společenství nezbyvalo než zvolit krajní řešení a tím bylo letecké bombardování silami NATO. Toto bombardování však nakonec nebylo schváleno Radou bezpečnosti OSN a neproběhlo v rámci kompetencí OSN, bylo zastaveno projeveným nesouhlasem ze strany Číny a Ruska.⁹⁴

Avšak k bombardování silami NATO přesto došlo, což přimělo srbskou stranu se stáhnout a jednat s cílem vyřešit situaci. Následně Srbsko přijalo usnesení Rady bezpečnosti OSN ze dne 10. června 1999 č. 1244. Toto usnesení převedlo civilní správu země na misi Organizace spojených národů s názvem UNMIK (United Nations Mission in Kosovo). Mise UNMIK monitorovala a zajišťovala soulad veškerého civilního dění na území Kosova. V její gesci se též nacházelo budování demokratických struktur, institucí a právního státu. Kontrolovala dodržování lidských práv a bezpečnosti na celém území. I v pozdějších dobách se situace mezi jednotlivými kosovskými etniky

⁹⁴ UNITED NATIONS, *Informační centrum OSN v Praze, FAKTA A ČÍSLA OSN*, [online]. 2005 [cit. 27.2.2023]. ISBN 80-86348-02-4. Dostupné z: <https://osn.cz/wp-content/uploads/2022/08/fakta-osn-2005-web.pdf>. s. 105-108

několikrát vyostřila, například na území severního Kosova v roce 2010. Během tohoto konfliktu již Organizace spojených národů zajišťovala „jen“ humanitární činnost a civilní správu. O rozvoj země, vytváření institucí a podporu demokracie se podělily instituce EU a OBSE.⁹⁵

4.2.9 Vzpouřa v Makedonii

Povstání v Makedonské republice bylo ozbrojeným konfliktem v městě Tetovo. Za jeho počátek je považováno zahájení útoku etnické skupiny Albánské národní osvobozené armády (NLA, *Ushtria Çlirimtare Kombëtare*, UÇK) na bezpečnostní síly Republiky Makedonie v únoru roku 2001. Jednotky NLA byly úzce spojené s jednotkami KLA. Tato vzpoura byla ukončena Ohridskou dohodou, která byla podepsána 13. srpna téhož roku a zajistila větší práva a samostatnost Albáncům žijícím na makedonském území. Přesně to měla za cíl NLA získat pro makedonské Albánce, kteří tvořili 25,2 % obyvatel Republiky Makedonie (54,7 % v městě Tetovo).⁹⁶

4.3 Mezinárodní trestní tribunál pro Jugoslávii

Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii (International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia, ICTY) byl zřízen Radou bezpečnosti usnesením číslo 827 OSN 25. května roku 1993 za účelem stíhání válečných zločinů, zločinů proti lidskosti a genocidu spáchanou během konfliktů v bývalé Jugoslávii. Zřízení ICTY představovalo významný posun v oblasti mezinárodního trestního soudnictví, protože to byl první mezinárodní trestní tribunál od norimberských soudů po druhé světové válce. ICTY byl zaveden v reakci na zvěrstva spáchaná během konfliktů v bývalé Jugoslávii, která představovala rozsáhlé a systematické porušování lidských práv, včetně etnických čistek, hromadného znásilňování a výskytu koncentračních táborů. ICTY byl vytvořen

⁹⁵ Tamtéž

⁹⁶ *Census of Population, Households and Dwellings in the Republic of Macedonia, 2002 – Book XIII.* [online]. 2002. [cit. 1.3.2023]. Skopje: State Statistical Office of the Republic of Macedonia. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20070708073549/http://www.stat.gov.mk/pdf/kniga_13.pdf

za účelem zajištění odpovědnosti za tyto zločiny a přispění k rozvoji mezinárodního trestního práva.⁹⁷

Práce ICTY pomohla vytvořit důležité precedenty a normy v mezinárodním trestním právu a přispěla k rostoucímu uznání potřeby hnát k odpovědnosti jednotlivce vinné válečnými zločiny, zločiny proti lidskosti a z genocidy. Prostřednictvím svých průkopnických rozsudků a odsouzení vytvořila ICTY právní rámec pro mezinárodní trestní právo, který následně využívaly jiné další mezinárodní tribunály. Například tribunál stanovil zásadu individuální trestní odpovědnosti, která považuje jednotlivce vinné za zločiny spáchané během ozbrojených konfliktů, bez ohledu na jejich oficiální kapacitu. ICTY také hrála důležitou roli při definování prvků válečných zločinů, zločinů proti lidskosti, genocidy a ujasnění rozsahu těchto zločinů.⁹⁸

ICTY měl také významný dopad na celou oblast tehdejší Jugoslávie, podporoval udržení míru a budování právního státu na území bývalé Jugoslávie. Jednotlivé soudy ICTY byly široce přenášeny a distribuovány médii a měly významný dopad na veřejné mínění, zejména v Srbsku, kde mnoho jednotlivců popíralo zločiny spáchané během konfliktů. Práce ICTY také pomohla zpochybnit kulturu beztrestnosti, která charakterizovala konflikty v bývalé Jugoslávii a dala jasně najevo, že jednotlivci odpovědní za válečné zločiny a zločiny proti lidskosti budou souzeni a hnáni ke spravedlnosti. Práce ICTY přispěla ke zřízení Mezinárodního trestního soudu (ICC), který byl vytvořen v roce 2002 a má jurisdikci nad nejzávažnějšími zločiny mezinárodního rozsahu.⁹⁹

Současně ICTY během své existence čelil četné kritice. Omezená jurisdikce tribunálu znamenala, že mnoho jednotlivců odpovědných za zvěrstva spáchané během konfliktů nebylo postaveno před soud. ICTY byl také kritizován za pomalé tempo a vysoké náklady, jakož i za vnímanou zaujatost a spoléhání se na západní právní

⁹⁷ *About the ICTY*, [online]. [cit. 1.3.2023]. Dostupné z: <https://www.icty.org/en/about>

⁹⁸ ROBINSON, P., L., Ensuring Fair and Expeditious Trials at the International criminal Tribunal for the Former Yugoslavia. *European Journal of International Law*, [online]. 2000. [cit. 3.3.2023]. Dostupné z: <http://www.ejil.org/pdfs/11/3/543.pdf>. s. 1-22.

⁹⁹ *Security Council, Resolution 1966 (2010)*, [online]. [cit. 4.3.2023]. Dostupné z: https://www.icty.org/x/file/About/Reports%20and%20Publications/ResidualMechanism/101222_sc_res1966_residualmechanism_en.pdf

systemy. Někteří kritici tvrdili, že soud se příliš zaměřil na stíhání jednotlivců z jedné strany konfliktu a ignoroval zločiny spáchané ostatními. ICTY byl také kritizován za vyjednávání, kdy někteří jedinci byli odsouzeni s nižším trestem výměnou za spolupráci při stíhání dalších podezřelých.¹⁰⁰

¹⁰⁰ KERR, R., *The International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia: An Exercise in Law Politics and Diplomacy*. [online]. [cit. 4.3.2023]. Oxford University Press, 2004. ISBN 9780191601422 Dostupné z: <https://academic.oup.com/book/10507>. s. 15-25

5 SROVNÁNÍ MEZINÁRODNÍCH TRESTNÍCH TRIBUNÁLŮ VE RWANDĚ A BÝVALÉ JUGOSLÁVII

Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu (ICTR) a Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii (ICTY) byly dva mezinárodní trestní tribunály ad hoc zřízené Radou bezpečnosti OSN za účelem stíhání válečných zločinů, zločinů proti lidskosti a genocidy spáchané během konfliktů na území jednotlivých zemí. Oba tribunály byly zřízeny na principu komplementarity a obsazeny mezinárodními soudci, žalobci a zaměstnanci. Ačkoli si oba tribunály byly podobné, existovaly rozdíly v jejich mandátech, včetně rozsahu trestných činů, které byly oprávněny stíhat, a jejich přístupu k ochraně svědků. Hlavní podobností ICTR a ICTY je fakt, že byly zřízeny za účelem stíhání válečných zločinů, zločinů proti lidskosti a genocidy spáchaných během konfliktů na příslušných územích. Oba tribunály byly vytvořeny na základě kapitoly VII. Charty Organizace spojených národů, která dává Radě bezpečnosti pravomoc přijímat opatření k udržení mezinárodního míru a bezpečnosti. Oba tribunály byly oprávněny stíhat osoby, které se dopustily závažných zločinů ohrožujících mezinárodní mír a bezpečnost.¹⁰¹

Další podobnost mezi těmito dvěma tribunály spočívá v tom, že oba byly založeny na principu komplementarity. Tento znamená, že tribunály byly navrženy tak, aby doplňovaly, spíše než nahrazovaly, vnitrostátní systémy trestního soudnictví. Oba tribunály byly zřízeny za účelem stíhání zločinů, které národní soudy buď nechtěly, nebo nemohly stíhat. Tento princip komplementarity byl zahrnut do stanov obou tribunálů, aby bylo zajištěno, že tribunály budou pracovat ve spojení s vnitrostátními systémy trestního soudnictví.¹⁰²

Přes jejich podobnosti existovaly mezi ICTR a ICTY také rozdíly. Jedním z hlavních rozdílů mezi těmito dvěma tribunály byl rozsah jejich mandátů. ICTY byl zřízen za účelem stíhání zločinů spáchaných na území bývalé Jugoslávie v letech 1991 až 2001, zatímco ICTR byl zřízen za účelem stíhání zločinů spáchaných během

¹⁰¹ International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia, Timeline. [online]. [cit. 10.3.2023]. Dostupné z: <https://www.icty.org/>

ICTR Milestones, [online]. [cit. 10.3.2023]. Dostupné z: <https://unictr.irmct.org/en/ict-r-milestones>

¹⁰² Tamtéž

genocidy ve Rwandě v roce 1994. Rozsah mandátu ICTR byl proto omezenější než rozsah mandátu ICTY.¹⁰³

Dalším rozdílem mezi oběma tribunály byl jejich přístup k ochraně svědků. Program ochrany svědků ICTY byl přísnější než program ICTR. Od svědků v ICTY se často vyžadovalo, aby svědčili anonymně a na neveřejných zasedáních, aby byla chráněna jejich identita, zatímco svědkům v ICTR bylo umožněno svědčit u soudu otevřeně. ICTR měl také jednotku na ochranu a podporu svědků, která poskytovala ochranu a podporu svědkům během a po jejich svědectví, zatímco ICTY měl jednotku na ochranu svědků, která poskytovala ochranu svědkům, ale neposkytovala podporu po jejich svědectví.¹⁰⁴

ICTR a ICTY významně přispěly k rozvoji mezinárodního trestního práva. Oba tribunály pomohly stanovit právní definice válečných zločinů, zločinů proti lidskosti a genocidy. ICTY byl prvním mezinárodním tribunálem, který shledal jednotlivce vinným z genocidy, zatímco ICTR byl prvním mezinárodním tribunálem, který uznal jednotlivce vinným z genocidy a zločinů proti lidskosti založených na znásilnění jako formě sexuálního násilí.¹⁰⁵

Tribunály také pomohly ustanovit princip individuální trestní odpovědnosti za mezinárodní zločiny. To znamená, že jednotlivci mohou nést odpovědnost za své činy bez ohledu na jejich oficiální postavení nebo rozkazy, které obdrželi. Princip individuální trestní odpovědnosti byl stanoven prostřednictvím judikatury tribunálů, zejména v případech vysokých úředníků a vojenských velitelů. Tribunály také pomohly zavést princip společného zločinného podnikání, který činí jednotlivce odpovědnými za zločiny spáchané skupinou, ke které patří nebo jsou její částí. Tribunály přispěly k rozvoji mezinárodního trestního řízení a zavedly řadu inovativních procedurálních postupů, jako je použití videokonferencí pro svědecké výpovědi, použití písemných

¹⁰³ International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia, Timeline. [online]. [cit. 10.3.2023]. Dostupné z: <https://www.icty.org/>

ICTR Milestones, [online]. [cit. 10.3.2023]. Dostupné z: <https://unictr.irmct.org/en/icttr-milestones>

¹⁰⁴ *General Assembly Security Council, United Nations*, [online]. 2023 [cit. 12.3.2023]. Dostupné z: https://www.icty.org/x/file/About/Reports%20and%20Publications/AnnualReports/annual_report_2003_en.pdf

¹⁰⁵ *General Assembly Security Council, United Nations*, [online]. 1997. [cit. 12.3.2023]. Dostupné z: https://www.icty.org/x/file/About/Reports%20and%20Publications/AnnualReports/annual_report_1997_en.pdf

prohlášení místo živých svědectví a použití systému společného práva a občanského práva. Tyto praktiky pomohly zefektivnit soudní řízení a zajistit pro obviněné spravedlivý proces.¹⁰⁶

Navzdory svým příspěvkům čelí ICTR a ICTY kritice kvůli řadě problémů. Jednou z hlavních výtek tribunálů byla jejich cena. Oba tribunály měly vysoké provozní náklady, přičemž ICTY stál přes 2 miliardy dolarů a ICTR přes 1 miliardu dolarů. Někteří kritici tvrdili, že finanční prostředky mohly být lépe využity pro jiné účely, jako je přestavba infrastruktury nebo podpora obětí konfliktů.¹⁰⁷

Další kritikou tribunálů byla jejich selektivita. Někteří kritici tvrdili, že tribunály stíhaly pouze jednotlivce z jedné strany konfliktů, přičemž ignorovaly zločiny spáchané druhou stranou. Jiní tvrdili, že tribunály byly politicky motivovány a ovlivněny zájmy mocných států.¹⁰⁸

¹⁰⁶ *Impact of the Yugoslav and Rwanda Tribunals: Lessons for the International Criminal Court*, [online]. 2009. [cit. 12.3.2023], © 2023. Dostupné z: <https://www.ictj.org/news/impact-yugoslav-and-rwanda-tribunals-lessons-international-criminal-court-0>

¹⁰⁷ *The Comparative Cost of Justice at the ICC*, [online]. 2012 [cit. 5.3.2023]. Dostupné z: <https://djiip.org/the-comparative-cost-of-justice-at-the-icc/>

¹⁰⁸ BASSIOUNI, CH., M., *Introduction to International Criminal Law*, Boston: Brill/Nijhoff, 2008. ISBN 9789004231696. s. 930-940.

6 SROVNÁNÍ MISÍ ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ VE RWANDĚ A BÝVALÉ JUGOSLÁVII

Mise Organizace spojených národů ve Rwandě a Jugoslávii byly vyslány v 90. letech 20. století s cílem řešit konflikty a humanitární krizi na území těchto zemí. Mise měly různé cíle, rozsah i výsledky, v obou případech však čelily kritice.

Mise Organizace spojených národů na území Rwandy, známá jako Pomocná mise OSN pro Rwandu (United Nations Assistance Mission for Rwanda, UNAMIR), byla zahájena v říjnu 1993 s cílem implementovat jednání z Arushi, resp. mírovou dohodu mezi vládou Republiky Rwanda a Rwandskou vlasteneckou frontou s očekáváním ukončení rwandské občanské války. Mise byla schválena rezolucí Rady bezpečnosti OSN č. 872 a měla mandát dohlížet na příměří, poskytovat humanitární pomoc a monitorovat dodržování dohody. Mise však byla špatně vybavená a měla nedostatečný personál. Na území se 7 miliony obyvatel, měla pouze 2 500 vojáků. Mandát UNAMIR navíc neumožňoval mírovým jednotkám použít sílu nebo zasahovat do konfliktu, což jim neumožnilo zabránit či zmírnit dopad genocidy, která vypukla v dubnu 1994. Genocida měla za následek smrt odhadem 800 000 Tutsiů a umírněných Hutuů. Mise UNAMIR byly široce kritizovány za to, že nedokázaly zabránit nebo zastavit rozsáhlé zabíjení. Mise byla také kritizována za nedostatek zdrojů a podpory, stejně tak za nedostatek politické vůle mezinárodního společenství zasáhnout. Mise UNAMIR byla nakonec v březnu 1996 stažena, přičemž v některých částech země stále probíhalo etnické vyvražďování.¹⁰⁹

Oproti tomu mise Organizace spojených národů v Jugoslávii, United Nations Protection Force (UNPROFOR, fr. akronym FORPRONU), byla zahájena v únoru 1992 s cílem řešit konflikt na území dnešní Bosny a Hercegoviny a Chorvatska. Mise byla schválena rezolucí Rady bezpečnosti Organizace spojených národů č. 743 a měla

¹⁰⁹ DALLAIRE, R. A. a POULIN, B. . . „UNAMIR. Mission to Rwanda.“ *Joint Force Quartely*, [online]. 1995 [cit. 8.1.2023]. Dostupné z: <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/ADA423206.pdf> s. 15.

mandát monitorovat a prosazovat příměří, chránit civilisty a poskytovat humanitární pomoc. Mise také směla použít sílu v sebeobraně a k ochraně civilistů.

Jednotky UNPROFOR čelily mnoha výzvám při plnění svého mandátu, zahrnující nedostatečnou spolupráci ze strany válčících stran a také nebezpečí představované ostřelovači a dělostřeleckou palbou. Mise však dokázala vytvořit bezpečné oblasti a chránit civilisty v některých částech Bosny, např. v Sarajevu a dokázala poskytnout ochranu konvojem Červeného kříže. Mise byla také schopna usnadnit jednání a mírová jednání, která nakonec vedla k podpisu Daytonské dohody v roce 1995 a ukončení války.¹¹⁰

Přes své úspěchy byl UNPROFOR také kritizován za svá omezení a selhání. Mise byla kritizována za svou neschopnost zabránit válečným zločinům a krutostem, jako byl masakr ve Srebrenici, a za nedostatek zdrojů a podpory. Mise byla nakonec nahrazena Implementačními silami pod vedením NATO (IFOR) a Stabilizačními silami (SFOR), které pokračovaly v úsilí o udržení míru v Bosně až do roku 2004.¹¹¹

Závěrem lze říci, že mise Organizace spojených národů na území Rwandy a bývalé Jugoslávie čelily různým výzvám a dosáhly různých výsledků. Mise UNAMIR byly kritizovány za to, že nedokázaly zabránit genocidě ve Rwandě, oproti tomu mise UNPROFOR byly schopny chránit civilisty a usnadnit jednání v Bosně navzdory svým omezením. Tyto mise demonstrují složitost a omezení mírového úsilí, stejně jako potřebu adekvátních zdrojů a politické vůle k řešení těchto problémů.¹¹²

¹¹⁰ NANDA, V., P., MUTHER, T., F., ECKERT, A., E., *Denver Journal of International Law & Policy, Tragedies in Somalia, Yugoslavia, Haiti, Rwanda and Liberia - Revisiting the Validity of Humanitarian Intervention under International Law - Part II.* [online]. 1998 [cit. 5.3.2023]. Dostupné z: <https://digitalcommons.du.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1608&context=djilp>. s. 839-845

¹¹¹ *UNITED NATIONS PROTECTION FORCE*, [online]. 1996 [cit. 5.3.2023]. Dostupné z: https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unprof_b.htm

¹¹² SCHERR, C., *Why the United Nations Cannot Stop Genocide, Historical Perspectives: Santa Clara University Undergraduate Journal of History, Series II.* [online]. 2019 [cit. 7.3.2023]. Dostupné z: <https://scholarcommons.scu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1171&context=historical-perspectives>

ZÁVĚR

Jak bylo několikrát v bakalářské práci zmíněno, Organizace spojených národů je jedinečnou globální organizací, která sdružuje téměř všechny státy na světě. Stát se vstupem do Organizace spojených národů zavazuje dodržovat Chartu OSN. Členové OSN by měly být demokratické státy, které se snaží udržovat mír a bezpečnost a to i na mezinárodní úrovni. Bohužel, jak v práci bylo popsáno, někteří členové OSN měly závažné občanské konflikty na svém území, které vyústily v ozbrojený konflikt či občanskou válku.

V práci byla popsána struktura Organizace spojených národů, za jakých podmínek může OSN vyslat mírovou misi a jaký mandát mise bude mít. V popsáných konfliktech, ve Rwandě a v bývalé Jugoslávii Rada bezpečnosti vydala rezoluce, na jejichž základě byly vyslány nejdříve observační mise UNAMUR a později peace-keepingové mise UNAMIR I. a UNAMIR II. do Rwandy a UNAMIK a UNPROFOR do bývalé Jugoslávie.¹¹³ Jelikož Organizace spojených národů nedisponuje vlastní armádou, ale členské státy se zavazují k vyslání vojáků, pokud je schválena mise, je časově náročnější a ne zcela efektivní dopravit jednotky na místo nebo navyšovat jejich počet, jak se ukázalo především na misích UNAMIR I. a UNAMIR II.

Objektivní hodnocení úspěšnosti misí v obou lokalitách není zcela možné, ale panuje obecná shoda, že Rada bezpečnosti měla v občanské válce ve Rwandě zasáhnout dříve a s jiným mandátem pro jednotky (chyběl mandát na použití síly). Na území bývalé Jugoslávie měly jednotky UNMIK zvláštní observační mandát a UNPROFOR jednotky z peace-keepingové mise byly lépe využité.¹¹⁴ Také je důležité zmínit zapojení NATO do konfliktu v bývalé Jugoslávii, kde bylo použito bombardování.

Po ukončení konfliktů v bývalé Jugoslávii byl ustanoven Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii (ICTY), který byl první mezinárodní tribunál, který soudil jedince pro odpovědnost za válečné zločiny. Pomohl také definovat válečné

¹¹³ *United Nations - Informační centrum v Praze: Charta OSN* [online]. [cit. 30.12.2022]. Dostupné z: <https://osn.cz/osn/charta-osn/>

¹¹⁴ *UNITED NATIONS, Informační centrum OSN v Praze, FAKTA A ČÍSLA OSN*, [online]. 2005 [cit. 27.2.2023]. ISBN 80-86348-02-4. Dostupné z: <https://osn.cz/wp-content/uploads/2022/08/fakta-osn-2005-web.pdf>.

zločiny v mezinárodním právu a ukázal cestu jak postupovat při procesech, aby bylo správně zohledněno mezinárodní právo a právo daného státu, kde se zločiny uskutečnily. Některými praktikami ICTY se pak inspiroval Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu (ICTR), který vznikl po ukončení občanské války. Oba tribunály se snažily odsoudit co největší počet válečných zločinců, ale procesy byly finančně i časově náročné, proto se ne vždy podařilo postavit před soud všechny zločince.

V současné době stále v některých zmíněných oblastech dochází k napětí, které je potenciální hrozbou a ohrožením stability území. Například dle dostupných informací v současné době operuje na území východního Konga skupina M23, tvořená bývalými členy někdejšího tutsijského povstaleckého uskupení.¹¹⁵

Organizace spojených národů vznikla po druhé světové válce a dává si za cíl udržet mír v mezinárodním systému a předcházet ozbrojeným konfliktům, popřípadě zabránit další světové válce. Při vzniku OSN se nepředpokládalo, že by k dalšímu konfliktu světového měřítka mohlo dojít, proto například struktura Rady Bezpečnosti nemá mechanismus, jak vyloučit stálého člena nebo jak na něj uvalit embargo, sankce či vyslat mírovou misi. Za to je dnes OSN velice kritizována a jsou silné ohlasy volající po reformě OSN, aby se dalo zabránit či efektivně řešit konflikty, jako je dnes probíhající válka na Ukrajině.

¹¹⁵ MURPHY, M. DR *Congo conflict: M23 rebels executed over 130 civilians – UN*. [online]. © BBC 2023. [cit.10.1.2023]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-africa-63899461.amp>

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

KREJČÍ, O. *Mezinárodní politika*. Praha: Victoria Publishing, 1997. ISBN 80-718-7034-X. s. 149

TESAŘ, F. *Etnické konflikty*. Praha: Portál, 2007, ISBN 978-80-7367-097-9 s. 38-40.

VANĎURA, V.. „Teorie etnického konfliktu.“ In: *Etnické konflikty v postkomunistickém prostoru*. Eds. Šmíd, Tomáš a Vaňura, Vladimír. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007, ISBN 978-80-7325-126-0 s.29

Seznam použitých zahraničních zdrojů

ABRAHAMAS, F., *Under Orders: War Crimes in Kosovo*. Human Rights Watch. 2001. ISBN 978-1-56432-264-7. s .454-456.

BASSIOUNI, CH., M., *Introduction to International Criminal Law*, Boston: Brill/Nijhoff, 2008. ISBN 9789004231696. s. 930-940.

BELL-FIALKOFF, A. *Etnické čistky*. Praha: Práh, 2003. ISBN 80-7252-070-9. s. 195-196.

BURG, S., L., SHOUP, P.,S., *Ethnic Conflict and International Intervention: Crisis in Bosnia-Herzegovina, 1990-93*. Taylor & Francis. ISBN 978-1-317-47101-1. s. 222

FOTINI, CH., *Alliance Formation in Civil Wars*. Cambridge: Cambridge University Press, 2012, ISBN 978-1-13985-175-6 s. 172.

FASULO, L., *An Insider's Guide to the UN*, New Haven, Connecticut: Yale University Press. (2004) ISBN 978-0300101553 s. 57-58.

GLAURDIĆ, J., *The Hour of Europe: Western Powers and the Breakup of Yugoslavia*. Yale University Press. 2011, p. 57. ISBN 978-0-300-16645-3.

GREENBERG, M., C., MCGUINNESS, M., E., *From Lisbon to Dayton: International Mediation and the Bosnia Crisis* [online]. [cit. 20.2.2023]. Dostupné z: <https://web.stanford.edu/~sstedman/2006.readings/lisbon.pdf> s. 41-50.

HATCHETT, R., *Kosovo The Score 1999-2009*. Washington D.C.-Chicago-Ottawa: The Lord Byron Foundation for Balkan Studies. 2009. ISBN 978-1-892478-05-4. s. 64-65.

HOLBROOKE, R., *To End a War*, New York: Modern Library, 1999, ISBN ISBN 978-0-375-75360-2, s. 102.

JONES, A., *Genocide: a comprehensive introduction*. New York: Routledge, (2006). ISBN 02-033-4744-7, s. 239

JONES, B. (2007). Rwanda. In S. Economides (Author) & M. Berdal (Ed.), *United Nations Interventionism, 1991–2004* (LSE Monographs in International Studies, pp. 139-167). Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9780511491221.007.

KRIEGER, H., *The Kosovo Conflict and International Law: An Analytical Documentation 1974-1999*. Cambridge University Press. 2001. ISBN 9780521800716. s. 90.

LOGOS, A., *Istorija Srba 1, Dopuna 4; Istorija Srba 5*, Beograd, 2019, ISBN 978-86-85117-46-6, s. 245, 412.

MELVERN, L., *Conspiracy to murder: the Rwandan genocide*. New York: Verso, (2004). ISBN 18-598-4588-6., s.182.

MINCHEVA, L., GURR, T., R., *Crime-Terror Alliances and the State: Ethnonationalist and Islamist Challenges to Regional Security*. Routledge. 2013 ISBN 978-0-415-50648-9. s. 27-28.

PERRITT, H., H., *Kosovo Liberation Army: The Inside Story of an Insurgency*, USA: University of Illinois Press, 2008, ISBN 13 978-0-252-03342-1. s. 168-173.

QUACKENBUSH, S., L., *International Conflict: Logic and Evidence*. Los Angeles: Sage. 2015. ISBN 9781452240985. s. 202.

WOOD, E., J., HORVATH, A., H., WOODHMANS, J. (ed). *Handbook on the Study of Multiple Perpetrator Rape: A multidisciplinary response to an international problem*. Routledge. ISBN 978-0-415-50044-9. s.140,343.

Seznam použitých internetových zdrojů

About the ICTY, [online]. [cit. 1.3.2023]. Dostupné z: <https://www.icty.org/en/about>

BASSAIOUNI, M. a kol., *The policy of ethnic cleansing*, [online], 1994, [cit. 28.1.2023]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20120504142243/http://www.ess.uwe.ac.uk/comexpert/ANX/IV.htm>

BASSAIOUNI, M. a kol., *The military structure, strategy and tactics of the warring factions*, [online], 1994, [cit. 28.1.2023]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20120728082419/http://www.ess.uwe.ac.uk/comexpert/ANX/III.htm>

BETHLEHEM, D., L., WELLER, M., *The 'Yugoslav' Crisis in International Law*. [online]. Cambridge International Documents Series. Vol. 5. Cambridge University Press. p. 498. 1997 [cit. 20.3.2023]. ISBN 978-0-521-46304-1. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=7SczBzxA6-IC&pg=PA498&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false

BURG, S., L., SHOUP, P., S., *THE WAR IN BOSNIA-HERCEGOVINA, Ethnic Conflict and International Intervention*, [online]. USA: Library of Congress Cataloging-in-Publication Data. 1999. [cit. 19.3.2023]. ISBN 1-56324-308-3. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=SopQbK_nAxgC&printsec=frontcover&hl=cs&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

Census of Population, Households and Dwellings in the Republic of Macedonia, 2002 – Book XIII. [online]. 2002. [cit. 1.3.2023]. Skopje: State Statistical Office of the Republic of Macedonia. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20070708073549/http://www.stat.gov.mk/pdf/kniga_13.pdf

Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide [online]. 2023 [cit. 5.1.2023]. Dostupné z: https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocity-crimes/Doc.1_Convention%20on%20the%20Prevention%20and%20Punishment%20of%20the%20Crime%20of%20Genocide.pdf

DALLAIRE, R. A. a POULIN, B. . . „*UNAMIR. Mission to Rwanda.*“ *Joint Force Quartely*,. [online]. 1995 [cit. 8.1.2023]. Dostupné z: <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/ADA423206.pdf> s. 12-17.

General Assembly Security Council, United Nations, [online]. 1997. [cit. 12.3.2023]. Dostupné z: https://www.icty.org/x/file/About/Reports%20and%20Publications/AnnualReports/annual_report_1997_en.pdf

General Assembly Security Council, United Nations, [online]. 2003 [cit. 12.3.2023]. Dostupné z: https://www.icty.org/x/file/About/Reports%20and%20Publications/AnnualReports/annual_report_2003_en.pdf

General Framework Agreement for Peace in Bosnia and Herzegovina [online]. [cit. 22.2.2023]. Dostupné z: <https://1997-2001.state.gov/regions/eur/bosnia/dayframe.html>

GOLDSTEIN, I. *Croatia: A History*. [online]. 1999, [cit. 25.1.2023], [Montréal (Québec)] : McGill-Queen's University Press. ISBN 978-1-85065-525-1. Dostupné z: <https://archive.org/details/croatia00ivog/mode/2up> s. 212-218.

GUNTER, J. *Ratko Mladic, the Butcher of the Bosnia*, 2017 [online], © 2023 BBC, [cit. 28.1.2023]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-1355959>

HOWE, M., *Exodus of Serbians Stirs province in Yugoslavia*, [online], © 2023 The New York Times Company, [cit. 26.1.2023]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/1982/07/12/world/exodus-of-serbians-stirs-province-in-yugoslavia.html>

Human Rights Watch. 1999. *Leave None to Tell the Story: Genocide in Rwanda*. [online]. [cit. 6.1.2023]. Dostupné z: <http://www.hrw.org/legacy/reports/1999/rwanda/index.htm#TopOfPage>

ICJ: The genocide case: Bosnia v. Serbia – See Part VI – Entities involved in the events, [online]. [cit. 7.3.2023]., Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20110301032417/http://www.icj-cij.org/docket/files/91/13685.pdf> s. 105-108

ICTR Milestones, [online]. [cit. 10.3.2023]. Dostupné z: <https://unictr.irmct.org/en/ictm-milestones>

ICTY Accepts Babic Plea of Crimes Against Humanity: Wartime Croatian Serb leader awaits sentencing, [online], 2004, [cit. 3.2.2023], Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20061109115648/https://usinfo.state.gov/dhr/Archive/2004/Jan/29-319268.html>

Impact of the Yugoslav and Rwanda Tribunals: Lessons for the International Criminal Court, [online]. 2009. [cit. 12.3.2023], © 2023. Dostupné z: <https://www.ictj.org/news/impact-yugoslav-and-rwanda-tribunals-lessons-international-criminal-court-0>

International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia, Timeline. [online]. [cit. 10.3.2023]. Dostupné z: <https://www.icty.org/>

International Criminal Tribunal for Rwanda : Members of the Tribunal [online], [cit. 25.1.2023], Dostupné z : <https://web.archive.org/web/20090405065130/http://69.94.11.53/ENGLISH/cases/status.htm>

International Criminal Tribunal for Rwanda : Status of Cases [online], [cit. 25.1.2023], Dostupné z : <https://web.archive.org/web/20090405065130/http://69.94.11.53/ENGLISH/cases/status.htm>

KOVANDA, K. *Česká republika v Radě bezpečnosti OSN: Genocida ve Rwandě, 1994. Mezinárodní vztahy* [online]. Severní Amerika, 2004, 39 (3), [cit. 1.2.2023]. ISSN 0323-1844. Dostupné z: <https://adoc.pub/eska-republika-v-rad-bezpenosti-osn.htm>

KERR, R., *The International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia: An Exercise in Law Politics and Diplomacy*. [online]. [cit. 4.3.2023]. Oxford University Press, 2004. ISBN 9780191601422 Dostupné z: <https://academic.oup.com/book/10507>. s. 15-25

MASSA, A., "NATO's Intervention in Kosovo and the Decision of the Prosecutor of the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia Not to Investigate". *Berkeley Journal of International Law*. 24. 2006. [online]. [cit. 25.2.2023]. Dostupné z : <https://web.archive.org/web/20150903234701/http://scholarship.law.berkeley.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1316&context=bjil>

MELICHAROVÁ, M. *Factsheet: Mírové mise OSN* [online]. © AMO 2013 [cit. 5.1.2023]. Dostupné z: <https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2016/01/PSS-Factsheet-M%C3%ADrov%C3%A9-mise-OSN-UNSC.pdf>

Ministerstvo vnitra České republiky: Pojmy: Etnický konflikt [online]. © 2023 [cit. 5.1.2023]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/etnicky-konflikt.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky: Pojmy: Konflikt [online]. © 2023 [cit. 30.12.2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/konflikt.aspx>

MURPHY, M. DR *Congo conflict: M23 rebels executed over 130 civilians – UN*. [online]. © BBC 2023. [cit.15.3.2023]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-africa-63899461.amp>

NANDA, V., P., MUTHER, T., F., ECKERT, A., E., *Denver Journal of International Law & Policy, Tragedies in Somalia, Yugoslavia, Haiti, Rwanda and Liberia - Revisiting the Validity of Humanitarian Intervention under International Law - Part II*. [online]. 1998 [cit. 5.3.2023]. Dostupné z: <https://digitalcommons.du.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1608&context=djilp>. s. 839-845

PRÁŠIL, V. *Kagame jedním okem* [online]. © AMO 2023. [cit. 5.1.2023]. Dostupné z: <https://www.amo.cz/kagame-jednim-okem/>

PRESL, D. *Factsheet: Rwandská krize roku 1994* [online]. © AMO 2015 [cit. 5.1.2023]. Dostupné z: <https://www.studentsummit.cz/wp-content/uploads/2019/02/PSS-Rwandsk%C3%A1-krize-roku-1994-UNSC.pdf>

Principal Findings [online]. [cit. 25.2.2023]. Dostupné z: https://www.hrw.org/reports/2000/nato/Natbm200.htm#P88_14845.

PRUNK, J., *Path to Slovene State*, [online]. [2.2.2023]. Dostupné z: <http://www.slovenija2001.gov.si/10years/path/>

RAMET, S., *Balkan Babel – The disintegration of Yugoslavia from the Death of Tito to fall of Milošević*. [online]: Westview Press, 2002. [cit. 26.1.2023]. Dostupné z: <https://hrcak.srce.hr/file/28810>. ISBN 0-8133-3905-7 s. 148-152.

RANDUŠKA, D. *Před 30 lety vypukla občanská válka ve Rwandě. Skončila genocidou, jež vymazala, pětinu populace*, 2000, [online]. © 1996–2021, . [cit. 5.1.2023]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3180330-pred-30-lety-vypukla-obcanska-valka-ve-rwande-skoncila-genocidou-jez-vymazala-petinu>

Report of the Independent Inquiry into the actions of the United Nations during the 1994 genocide in Rwanda [online]. In: . New York, 1999 [cit. 15.1.2023]. Dostupné z:

<http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/POC%20S19991257.pdf>, s.10-12.

ROBINSON, P., L., Ensuring Fair and Expeditious Trials at the International criminal Tribunal for the Former Yugoslavia. *European Journal of International Law*, [online]. 2000. [cit. 3.3.2023]. Dostupné z: <http://www.ejil.org/pdfs/11/3/543.pdf>. s. 1-22.

SCHERR, C., *Why the United Nations Cannot Stop Genocide*, Historical Perspectives: Santa Clara University Undergraduate Journal of History, Series II. [online]. 2019 [cit. 7.3.2023]. Dostupné z: <https://scholarcommons.scu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1171&context=historical-perspectives>

Security Council [online]. 1999 [cit. 8.1.2023]. Dostupné z: <https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/POC%20S19991257.pdf>

Security Council [online]. 1994 [cit. 28.1.2023]. Dostupné z: https://www.icty.org/x/file/About/OTP/un_commission_of_experts_report1994_en.pdf

Security Council, Resolution 776 (1992)[online]. 1992 [cit. 19.3.2023]. Dostupné z: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N92/438/40/PDF/N9243840.pdf?OpenElement>

Security Council, Resolution 1966 (2010), [online]. [cit. 4.3.2023]. Dostupné z: https://www.icty.org/x/file/About/Reports%20and%20Publications/ResidualMechanism/101222_sc_res1966_residualmechanism_en.pdf

SELLSTORM, T., WOHLGEMUTH, L., *The International Response to Conflict and Genocide: Lessons from the Rwanda Experience* , [online]. [cit. 5.1.2023]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/derec/unitedstates/50189653.pdf>

TANNER, M., *Croatia : a nation forged in war* (2nd ed.). [online]. 2001, New Haven, CT; London, England: Yale University Press. ISBN 978-0-300-09125-0. [cit.

25.1.2023], Dostupné z: https://archive.org/details/croatianationfor0000tann_f0k3 s. 66-70.

The Comparative Cost of Justice at the ICC, [online]. 2012 [cit. 5.3.2023]. Dostupné z: <https://djiplp.org/the-comparative-cost-of-justice-at-the-icc/>

United Nations – Informační centrum v Praze [online]. [cit. 30.12.2022]. Dostupné z: <https://osn.cz/>

United Nations - Informační centrum v Praze: Historie [online]. [cit. 30.12.2022]. Dostupné z: <https://osn.cz/osn/historie/>

United Nations - Informační centrum v Praze: Charta OSN [online]. [cit. 30.12.2022]. Dostupné z: <https://osn.cz/osn/charta-osn/>

United Nations Digital Library, Resolution 758 (1992) / adopted by the Security Council at its 3083rd meeting on 8 June 1992. [online]. 1992 [cit. 20.3.2023]. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/143774>

United Nations Digital Library, Resolution 762 (1992) / adopted by the Security Council at its 3088th meeting, on 30 June 1992., [online]. 1992 [cit. 20.3.2023]. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/145155>

United Nations Digital Library, Resolution 769 (1992) / adopted by the Security Council at its 3104th meeting, on 7 August 1991, [online]. 1992 [cit. 20.3.2023]. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/147636#record-files-collapse-header>

United Nations Digital Library, Resolution 779 (1992) / adopted by the Security Council at its 3118th meeting, on 6 October 1992. [online]. 1992 [cit. 20.3.2023]. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/151309>

United Nations Digital Library, Resolution 819 (1993) / adopted by the Security Council at its 3199th meeting, on 16 April 1993. [online]. 1993 [cit. 20.3.2023]. <https://digitallibrary.un.org/record/164939>

UNITED NATIONS, Informační centrum OSN v Praze, FAKTA A ČÍSLA OSN, [online]. 2005 [cit. 27.2.2023]. ISBN 80-86348-02-4. Dostupné z: <https://osn.cz/wp-content/uploads/2022/08/fakta-osn-2005-web.pdf>. s. 105-108

United Nations Peacekeeping, Our History [online], [cit. 20.1.2023], Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/en/our-history>

UNITED NATIONS PROTECTION FORCE, [online]. 1996 [cit. 5.3.2023]. Dostupné z: https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unprof_b.htm

UNITED NATIONS PROTECTION FORCE, Background. [online]. 1996 [cit. 20.3.2023]. Dostupné z: https://peacekeeping.un.org/mission/past/unprof_b.htm

United Nations Protection Force (UNPROFOR), International Information. [online]. 2018 [cit. 20.3.2023]. Dostupné z: <https://www.canada.ca/en/department-national-defence/services/military-history/history-heritage/past-operations/europe/canengbat-mandarin-harmony-cavalier-medusa-panorama.html>

United Nations Security Council [online]. [cit. 30.12.2022]. Dostupné z: <https://www.un.org/securitycouncil/#:~:text=The%20Security%20Council%20has%20primary,restore%20international%20peace%20and%20security>

United States Institute of Peace : The Erdut Agreement, [online], 1995, [cit. 3.2. 2023], Dostupné z: https://www.usip.org/sites/default/files/file/resources/collections/peace_agreements/croatia_erdut_11121995.pdf

URBANOVSÁ, J. 2010. *Operace OSN na udržení míru v Africe po skončení studené války – předpoklady úspěchu*. Mezinárodní vztahy. [online]. [cit. 10.1.2023]. roč. 43, č. 3, s. 22 – 46. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/304990127_Operace_OSN_na_udrzeni_miru_v_Africe_po_skonceni_studene_valky_-_predpoklady_uspechu

Vše o OSN [online]. V Praze: Informační centrum OSN, 2014 [cit. 1.1.2023]. ISBN 978-80-86348-33-9. Dostupné z: <https://osn.cz/wp-content/uploads/2022/08/vse-o-osn-mir.pdf>

Vše o OSN [online]. V Praze: Informační centrum OSN, 2014 [cit. 1.1.2023]. ISBN 978-80-86348-21-6. Dostupné z: <https://osn.cz/wp-content/uploads/2022/05/vse-o-osn-organy.pdf>

SEZNAM ZKRATEK

ANA – Albanian National Army

ARBiH – Armáda Republiky Bosny a Hercegoviny

DPKO – Department of Peacekeeping Operations – Odbor pro mírové operace

EU – European Union – Evropská Unie

FORPRONU – La Force de protection des Nations unies

HRW – Human Rights Watch

HVO – Hrvatsko vijeće obrane – Chorvatská rada obrany

IFOR – The Implementation Force

ICTR - International Criminal Tribunal for Rwanda

ICTY - International Criminal Tribunal for Yugoslavia

IRMCT – International Residual Mechanism for Criminal Tribunals

JNA - Jugoslavenska Narodna Armija, Yugoslavian National Army, Jugoslávská lidová armáda

KLA - Kosovo Liberation Army – Kosovská Osvobozenecká armáda

KVM – Kosovo Verification Army

LAPMB – Liberation Army of Preševo, Medveda and Bujanovac

MRND – Mouvement Rwandaise National Pour le Development

NATO – North Atlantic Treaty Organisation – Severoatlantická Aliance

OSCE – Organisation for Security and Cooperation in Europe

OSN – Organizace spojených národů

RB – Rada Bezpečnosti

RGF – Rwandan Government forces

RFP – Rwanda Patriotic Front – Rwanská vlastenecká fronta

RSK – Republika Srbská Krajina

SAO Krajina – Srpska autonomna oblast Krajina - Serbian Autonomous Oblast of Krajina

SFOR – Stabilisation Force

UN – United Nations – Organizace spojených národů

UNAMIR – United Nations Assistance Mission for Rwanda

UNESCO – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation

UNMIK – United Nations Mission In Kosovo

UNPA – United Nations Protected Area

UNPROFOR – United Nations Protection Force

UNOMUR – United Nations Observer Mission Uganda-Rwanda

UNSC – United Nations Security Council

UNTAES – United Nations Transitional Administration for Eastern Slavonia, Baranja and Western Sirmium

VRS - Vojska Republiky Srbské

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Marcela Škodová

Obor: Mezinárodní vztahy a diplomacie

Forma studia: kombinované studium

Název práce: Vybrané otázky fungování Organizace spojených národů

Rok: 2023

Počet stran textu bez příloh: 41

Celkový počet stran příloh: 0

Počet titulů českých použitých zdrojů: 3

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 19

Počet internetových zdrojů: 63

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Víšek Ph.D.